

ఆంధ్రదేశకథలు.

(ఆంధ్రరాష్ట్రమునుండి)

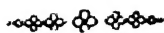
ప్రకాశకులు

శ్రీ వత్సనాయి రాయబగవతివర్మగారు.

ప్రతిబిలుమూర్తియు శ్రీకృష్ణముద్రాగ్రహణమునందు
ముద్రించింది ప్రకటించబడెను.

పెద్దాపురం.

ఆంధ్రదేశ కథలు.

(మొదటి భాగము)

ప్రకాశకులు

శ్రీమద్భవాను బాబులపల్లిగారు.

చానుర్ల కోట.

శ్రీసరస్వతి అండ్ ప్రింటింగు వర్క్స్ లిమిటెడ్ ప్రెస్ ముద్రించింది

ప్రకటింప బడినది.

సర్వస్వామ్య సంకలితము. 1930

వెల 0-8-0

అద్వైతము.

(ను ధా ని థి.)

రైలురోడ్డుపక్కనే రత్నగిరియను గ్రామ మొండగ
లదు. దానికి చుట్టుపట్ల రెండుమైళ్లలోపున ప్లేషను లేకపోవు
టచే, నేబండియు నాగ్రామచాగ్రంతముల వడిగనేపరుగెత్తుకొని
పోవుచుండును. ఈరత్నగిరి మంచి చక్కనిగ్రామము ధనికులం
తగాలేరుకాని యున్న గృహస్థులందరుకు మంచి భూవసతి
యుండి సుంతయన్నోడికములకు లోటులేదని చెప్పనచ్చును.
గ్రామమునంటియే పైలుకట్టకవతిలిపొక్కన గవర్నమెంటు డిజ
ర్వలడవియు నదిమొదలు చాలాదూరమువఱకు తూర్పుకను
మలపర్వతపంక్తులనుండి యుండుటచే రత్నగిరియు నొక్కయెత్త
యిన పీఠభూమిపై నిర్మింపబడిన చిన్న గ్రామముగా జూచిన
వారు గ్రహించకమానరు. గ్రామమునంటి బ్రహ్మాండమంత
చెరువున్నది. దానియందు వేనవిలోనహితము నీరెండిపోవుట
యెఱుంగరు. అనీలే వానీయమునై గ్రామస్థులకేగాక రాత్రి
సమయములందు నాయరణ్యక మృగతండములకుగూడనప
యోగపడుచున్నవి. ఈయూరిలో నాలుగుకొంపలు బొగ్గవూలు

యింటి అచ్చయ్యమ్మ అనే పిల్ల యొక్క లేయన్నది. ఈ మేళు స వ
ము ముప్పదియవ సంవత్సరము! తండ్రి చిటికిపోవుటచే నీమె నె
వరూ పెండ్లి కడుగరా లేదు వెలమవారిలో పిల్లవంకవారువరు
సకై వెదుకుటబుట్టకొట్టివేసినంత యవమానమట! అందుచేతి
చేయునది లేక మీనమేషముల కెదురుచూచుచునూరకొన్నా
రు! తగని ఘోషాగూడా నుండుటచే వ గవురగునకై నా యం
దు జొరబడి అచ్చయ్యమ్మ దీనచరిత్ర దెలిసికొనెననినపడదు;
కాని అచ్చయ్యమ్మకు లింగమ్మ రంగమ్మ యిద్వారు చెలికత్తెలై
నారు. స్నేహము మిక్కుటమైనది రంగమ్మ సహవాసమున
సచ్చయ్యమ్మకూడ మంచివిషయముగ గల్గినది. వీరుమువ్వరు
తుదకు రోజుకు నాలుగుగంటలైనాయొకచోగూడి ఇద్దరూ
స్త్రీ చదువుకొనుచుండెడివారు. సవలలు, నాటకములు, మా స
వత్రికలు, ప్రాతవేకానిండు కలబోసి యూపిరి శరసకుండ రం
గమ్మయన్న రామా రావు చెల్లెల్లికై పంపుచుండెడివాడు! అవి
యన్నీ అచ్చయ్యమ్మ హావేళిలో కేరేవి. వీరుమువ్వరు చదివి
యానందించుచుండెవారు, ఒకరోజున వీరుమువ్వరుకలసిచేసిన
యొక్కొందిప్రసంగమువలన వీరిహావభావములు ప్రదర్శింపబడ
గలవు.

అచ్చ - వదినా; రంగమ్మ' ఇదేవిప్రార్థమమ్మా మీ
లో వితంతువులై మనలింగమ్మలాంటి పిల్లలు గోలపెడుతుంటే

నాబోటినిర్భాగ్యులకసలే పెండ్లియొగ్గమేలేకుండ యేడ్వలసి వస్తుంది.

రంగ—ఔనండీ వదినా; మన దేశం కులాలకింద విడిపోవడం, అందులో తగని అభివాత్యాలు పెరిగిపోవటం, ఎక్కడిక్కడైతే పిల్లలుదొరక్క, అక్కల్లాడటం అయిపోతుంది; దీనికెప్పుడు విరగడియాతుందో తెలియదుకాని; చక్కగా ఆ దొరలు దొరినానులు చూడండి యిప్పుడూ తే పెండ్లిఅడతాన. లేకపోతే మానేస్తారు హాయిగా పదిమందిలోనూ తిరుగుతారు మానం గావాడుకొంటారు. మనబ్రతుకు ఎంత చూచినా అగాధమైపోయిందండి వదినగారూ?

లింగ—రంగమైదినా; కట్నాలపని అల్లాలపని వాళ్ళ పిండాకూళ్ళపని అమ్మకాలపని అభిక్కు బుర్రగొంగింపులపని యేం పాపమొచ్చిందమ్మా మనవాండ్రకూ! ఇదెక్కడిపోగాలమమ్మా ముసలితొత్తులు బోసిరాకానులు మహాచూరీల్లాగ బయల్పడి ఆడపిల్లలను వలేసిపీకనులిమేసి నో బై కొంటున్నారు వాళ్ళ యిల్లు లవకాడుగాను. అప్పుడొకేయ్యదిలెండి నుగడేమిటి యెరగని పసికూనల్ని పెధవలన జేసి వంటింట్లో పాతేస్తారుగదా,

అచ్చ—రంగమైదినా మాకంటే నీకు బాగాపనివ కను భోగట్టా తెలుసున్న! నల్లి పీటికేమి అంతుబంతా యేమిటి;

రంగ—ఇంకేమమ్మా ఎదరో ఇద్దలు యోచించి కష్టించి సంఘసంస్కరణములని బయల్పెట్టినారు;

అచ్చ—ఏంజేస్తున్నారేమిటి;

రంగ వర్ణాశ్రమాల్లో అధమము ఈలోలనీళ్ళిలు శాఖలైనా తీసివేయడని గోలెడుతున్నారు. వాకన్యాశుల్కాలు వల్లకాదంటున్నారు. పెండ్లాడాబనిమున్న వితంతువులకు జేర్చి ఇల్లిళ్ళు చేస్తున్నారు, ఆచేయడంలా నూ అంతగావల్ల భేదమూహించ కుండానే యవ్యోన్యము కుదిరిందంటే సంధానం చేస్తూన్నారు, ఇంకాయేమిచేస్తారు చేసినానే ఇల్లకూడా బుద్ధితెచ్చుకొని వాళ్ళకు సహాయం చెయ్యాలి కాని వాళ్ళెక్కడికని యోగసంహారారు.

అచ్చ—అవుతే! వదినా ఇల్లిళ్ళులేవి మ బ్రతుకేమిటి? యెలాగ మాకుదారి

రంగ—బహుశః మీరుకుడ శరణాలయం చేరితే పెండ్లిప్రయత్నాలు చేస్తారు. అంతకంటే యేమిచేయగలరు

లింగ—అక్కా! అచ్చయ్యమ్మా నేనింక మోహెటమునీడిచెవులాను. మనవదినకేమి హాయిగా మగడుగల పెండ్లాము. మనమిద్దరమే అటునుటూ చెడ్డవాళ్ళము. రా; మన మొకదూకు దూకేసి యాశరణాలయంలో బడదాము. ఆశ్రమంలో మనగ్రహచార మేలాగునంటే ఆలాగవుతుంది.

అచ్చ—అయ్యో! అయ్యో! లేచిపోయినారనరట
మూలల్లి! మళ్ళీమనయంటికి రానిస్తారా?

రంగ—అమాటఉత్తది. ఒక్కనారి వెళ్ళినారంటే; యీ
సంబంధం లన్నీ తెగగోసికొనియే పోవాలి! ఆతరువాత భగవం
తునిదయ యెట్లావుంటే అట్లాఅగుతుంది ఇల్లువారుమువ్వరనే
కసార్లు ప్రసంగించుకొన్నారు కాని కైర్యముచాలలేదు. లింగ
మృకుపోదుమా యనియబలాటహున్నది కాని యెట్లయినా చెలి
కత్తైవంటిదై తనకంటే ముసలిదై ముప్పదేండ్ల ముదికన్నపడుచు
అగు అచ్చయ్యమ్మనుకూడ వెంటాడించుకొందమని చాల పో
తానహమొనర్చుచున్నది. రంగమ్మ దీనికునాయము చెప్పకపో
వుచున్నది.

వచ్చేసంకాంతికి చెల్లినీతీసుకొన నెడదామని లింగమ్మ
యన్న రామారావు రత్నగిరివచ్చినాడు. వేరకటావధానలు
మామగాని తనభావచూచిని వప్పించినాడు లింగమ్మకిదీవడంకే
తనభర్త సూచాయగా ననజ్ఞయిచ్చియుండుటచే ప్రయాణ స
న్నాహముమీదనేయున్నది. రామారావు వియ్యే చదువుచు
న్న తెలివైనవిద్యార్థియగుటచే పొందున్న కాఫీ కావల. అచ్చ
య్యమ్మనడిగి పాలుపట్టకొనివచ్చి తనపెట్టిలోవున్న ప్రాతకాఫీ
డబ్బానుండి కొంతపోదుముతో కాఫీయారుచేసి పెసరట్లువెచి
యారనికుదయ మునకే విందారగింపజేయుచు రంగమ్మ ప్రశ్ననే

నిలచుకొన్నది. లింగమ్మయువచ్చి “ఏమండీ; బావగారు కాఫీ త్రాగుచున్నారా! అని పల్కరించి- తలుపుచాటున నిలచుకొన్నది.

రంగ—అన్నా! మన లింగమ్మొదివకుకూడా మనయింటికొకనారి రమ్మనరాదటరా?

రామా—అయ్యో ఇంతకన్నాయుందా? యేమివదినా వస్తారా! మా తోటి? మేము పరాయివాళ్ళముకాము.

లింగ—అయ్యో! పరాయివాళ్ళేమిటి మనకుమనకూ యీనాటిసంబంధమాయేమిటి; కాని మానాన్న యేమంటాడో

రంగ—ఒదినా! నీవు వస్తానంటే నేనన్నీయేర్పాటు చేయగలను; అని యామె అగ్ధాంగీకారసూచకము నముతో బురికొల్పబడి అత్తతోటి మామగారితోటి అన్నిటికిమూలము తనభర్తతోటి మారాంకెట్టి లింగమ్మప్రయాణము సిరపఱచినది. పరుగుపరుగున అచ్చయ్యమ్మగారి యింట చెలికత్తెలు కలుసుకొన్నారు. సాభివ్యాయసూచకముగా ప్రయాణము గురించి తర్కించుకొన్నారు. అచ్చయ్యమ్మ కళ్ళతోటే లింగమ్మను కాగలించుకొని హృదయమండీ యాశీర్వదించినది. తనబ్రతుకుగురించి తనలోదాసు తహతహలాడిపోయినది. రంగమ్మ అచ్చయ్యమ్మనుజూచి నిర్వీణయైనది. ఆఖర్కు లింగమ్మ ప్రయాణ మొక్కటేసిరమైనది.

లింగమ్మ రంగమ్మతో గూడా రాజమండ్రి వెళ్ళిపోయి నది- అచ్చయ్యమ్మ బ్రతుకు జరుగుటలేదు. నిమిషమొక యుగమగుచున్నది. తనతల్లిదండ్రులింక తమ యాభిజాత్యము లువీడి తగినవరునికెవరికోయిచ్చి తన్నొక గట్టున బడవైతురన్న యాశ యెంతమా త్రములేదు. తానేమిచేయుటకును నిశ్చయము గోచరించలేదు. ఊహాప్రసంగము బెడిదమైపీడించుచున్నది. రంగమ్మ రాజమండ్రి నుండి వారమునాటికి తన భర్త ద్వారా యొకయుత్తరము అచ్చయ్యమ్మకుండునట్లు పంపినది. అందు స్పష్టముగా మొన్నే విడియాశుక్రవారంనాడే లింగమ్మకు రామా రావునకు పాణ్డ్రగవాణోత్పవము జరిగినట్లున - ఈసంగతి తన భర్తకును వెలియుననియును వారి యసరామీదనే లట్లు నాహసించి చేయగల్గితినినియును సవిస్తరముగా వ్రాసియున్నది- అచ్చయ్యమ్మ హృదయము ప్రేలిపోవునోయనుసంతతి యొందోళనాయమానమై పోవుచున్నది.

“అనాడు అమావాస్య గాఢాధికారబంధురముగాగ రుక్మిణి గ)మ్మకొనియున్నది. రాత్రి రెండవ యామముదాటి న సీశ్యబునిరంజన సమయమున అచ్చయ్యమ్మ యిట్లుదాటి విద్యుల్లతవలె మెరుముచు గడగడ వడంతుచు చుచుచు నడచి పోవుచున్నది. ఆమె హృదయం గాళమునగల భావనాశ్రిం

చకమెంత బెడిదములై, భీకరములై యున్నవో యామెకు నా
భగవంతునకు మాత్రమే యెరుక; ముప్పదియేండ్ల నడివయ
స్సువరకు పెండియోగములేక యికముందగుసూచనగానరా
క నిరంతర దివాంధమువలె- కాదుకాదు- కండ్లులేనికబోలెవరి
యానాల్లు గోడలమధ్య ఆమరణాంతకారాగార ప్రవేశమొన
ర్పబడి నేడకస్మాత్తుగా నొక యావేశముచే వీధిబడి యానిశీ
ధినీకాంతామతల్లికచాటున దిరుగునప్పుడు మనోందోళన మెంత
యుండు ననగలము? ఎంతనివర్ణింపగలము? ఆమెమనస్సులో ను
న్న దొక్కటియే యోచన. ముమ్మాటికి హీనమైన బ్రదుకు
సాగించుటకంటె ఏదోతటస్థించిన విధమున ప్రాణము త్యజించు
ట యొక్కటియే యామెకోరుచున్నది. ఏవిధముగ నామృత్యు
దేవత దన్ను స్వీకరించినను సరియే వప్పుకొనియున్నది. కానితన
కొక స్థిరప్రణాళిక దొరకలేదు. దొరకకయే యిన్నాళ్ళు ఆశా
చించినది. ధర్మసందేహమువీడి నీవిధముగ వాయువేగమునగ్గ
హస్థితి యెటకు నెట్టిన నటకుబోయిన నొకచోనైన వ్యతిరేక
దురు కారాదాయనియే, నాహసించి యీనాడు బయటబడి
యిట్లుపోవుచున్నది. ఎన్నడు నాదారులెఱింగినదికాదు. విని
యుండలేదు. పొలములెక్కడో, పుట్టలెక్కడో. రాజబటలేనో
యేమియు నామెకు తెలియదు. పోనుబోను మహారణ్యమధ్య
మున కేతెంచినది. ఆగాఢాంధకారబంధుర కాంతారమధ్యమున

సోకపాదరింట మేకపిల్ల కారుకారున నార్పుట చెవింబడి యట
 కరుదెంగినది. ఆపాదరింట తనబోటి దీనజీవి యొకర్తుకయున్న
 దని లోనబ్రవేశించినది. లోననడుగు వేయుటతోడనే యగభ
 మైన ధ్వనితోడనవెనుకనే పైనన్న తలుపుమూత బడిపోయి
 నది స్వయముగ నెటుంగక పోయినను పులికైయొగ్గిన మాట
 ని యాశ్చర్యానంతరము గ్రహించినది. నలుమూలలుదడిమి
 యామె యిదిపిశాలమైన బోసనియు నయ్యది యెవ్వరిచేతనో
 యిట్లు యొగ్గబడి యూడుననియు గ్రహించి భగవదత్తమైన
 యూచిత్ర పరిస్థితికి తనలోదా నాశ్చర్యపడుచు నేమిజరిగినను
 సరియే! మృత్యువే శరణ్యమగుగాక యన్న దానికిక భయమే
 లయచి యా మేకపిల్లను గొగలించుకొని కూర్చున్నది. మేకపిల్ల
 యు మసిషియలికిడిని భయముడుపుకొని ఆర్పుమాని పడుకొ
 న్నది. కొంతసేపటికొక కొండదొర మేకయార్పు లేకపోవుట
 యు తలుపుపడినచప్పుడును రెండును సంత్రించుకొని పులిపట్టు
 పడెనని కుతూహలముతో దూరముననున్న తనరహస్య స్థలము
 నుండి యిటకరుదెంచెను. విద్యుద్దీప సహాయమున నందుగల
 వ్యక్తిజూచి నిర్భాగశ్చర్య మగుడయ్యెను. దీపికాసహాయ
 మున నామెను బరిశీలించి యెవరునీవు? అని ప్రశ్నించెను. ఆమె
 మాట్లాడుక తలనంచి నన్నెబ్బోయో యన నూరకుండెను. ఆ
 తడు మెల్లగగ్గిలెడలించి తలుపుతెరిచి యామెభయమడిపి

కాతా! బోధపడినది, భగవంతుడు మరలనాకే నిన్నర్పింప సంకల్పించినాడు, మొదట మాతండ్రి మీతండ్రిని నిన్ను నాకిచ్చుటకు శిశువృత్తంస యొనర్ప మాతండ్రికి మాకులగౌరవములు చాలక త్రోసిపుచ్చెను, నేను ఈనడికొండ యిజారాదారుడను భయమువలదు. రమ్మని సంజ్ఞమొనర్చెను, అచ్యయ్యమ్మ యానుందరాకారుని జూచి యిది దైవఘటనమనియో మానోలగ్న మైనదోకాని కిక్కురుమనకుండ నాతనివెంట చక్క వెళ్ళినది,

౪

వెంటావధాన్లుగార్కి లింగమ్మ పెండ్లి తెలిసి కుమారుని నవతలికి పెడల నడిచెను, రంగమ్మభర్త యాదినుండి యెరిగిన కుశాగ్రబుద్ధి యగుటచే రాజమండ్రివచ్చి చెల్లెలిని భార్యను బాపను గలిసికొనెను, అచ్యయ్యమ్మ మెగత్రాణుణి గారను నాపులివేటకాని మరునాడే పెండ్లాడెను, తండ్రి శంకటాయణిగార్కి తుదకు వెదికింపగా సంగతియావత్తు తెలిసి యిదియొక స్వయం ఎరమని లోలోన సంతసించెను, గాని కొన్నాళ్ళవఱకు అల్లుని కూతుని జూడలేక పోయినాడు! రాజమండ్రిలో లింగమ్మ నడిగొండలో అచ్యయ్యమ్మహాయిగా దమభర్తలతో వదిన రంగమ్మ పేరుచెప్పకొని రోజూ దీపం పెట్టుకొని యామె యుపకారమని మెచ్చుకొనుచు అశ్రువ్యయు ఉత్తరప్రత్యుత్తరములతో స్నేహాలతల బెంచుకొను చున్నారు.

శ శి క ల్.

(సు ధా ని థి)

పాలకొండ గ్రామమునకు పాడరినామమాతావశేష
 వైనది నేటికిని ఆకొండ చరియనందొక గొప్పదుర్గము పా
 కామధ్యమున సురక్షితమగు చక్కని గ్రామము నొకప్పుడు
 మహావైభవ మనుభవించినట్లు లీలగాద్యోతకమగుచునేయుం
 డును. క్షీరముకంటెను రుచ్యములైన జలమొనగు జలధాత
 లాకొండ కనేకములుండుటచేతనే యానామ మన్వర్థమైనదని
 స్ఫరింపగలదు. ఈపాలకొండ కధినాథుడై యొకరెడ్డి పాలించు
 చుండెడివాడు. చిన్నగ్రామమన్న మాటయేకాని యందుగలవా
 రెల్లరు యోధాగ్రేనరులైన రెడ్డివీరులగుటచే ననేక దివ్యభవన
 ములందలరారుచున్నవి. 17 వశతాబ్ద ప్రాంతమున శ్రీచివారు
 సింగ్లీషువారు ఎర్రకులైవచ్చి రాజ్యసంపాదన మొనర్చుకొన
 బ్రయత్నించిన కాలమున నొకనాటిరాత్రి పాలకొండయంత
 యు సైన్యసంరంభముతో గలకలలాడున్నది. సంసారు లెల్లరు
 దశభవనములందు సుఖనిద్రాతత్పరులైరి వీధులవెంబడి నెవ్వ

రు సంచరింపరా దనికూడ ముదలయుండుటచే నెవ్వరు జైటికి
 రాజాలకపోయిరి. పాలకొండకు నేటలేవట పరానులు దండెత్తి
 నున్నారని తెలియుటచే నందులకై గూఢచారులెవ్వరిందుజేరి
 రహస్యములు వెలిబుచ్చుకుండ గమంగు గట్టుదిట్టముకా సైని
 కులే నిమిషనిమేషము గస్తీతిరుగుచున్నార...ఆనాడు పాల
 కొండలో నూతనాగంతకులెవ్వరులేరు, కానియొక వీరపురుషు
 డెవడో సంపూర్ణతను తాగిణిశిరస్త్రిణములతో కటికిలితఖడ్గరా
 జముతో నొకనందునబడి దీర్ఘలోచనాతత్పరుడై నడుచుచు
 న్నాడు. గృహచారవశమున కారుమబ్బుగొన్ని యాతని గమ
 నమున కంతరాయము గల్పించిగాఢాంధకార బంధుర మొన
 ర్చుచున్నది. ఆతడు మాటిమాటికి ఇనుకముందు లరయుచు
 „అయ్యో! నియమితకాలమున కాలని గలసికొన జాలనేమో
 కదా భగవంతుడాయనుకొనుచున్నాడు. ధైర్యముతో పెల్లగ
 దడుముకొనుచు నందెన్ని వంకరటింకరలున్నవో యేన్నియు
 జుట్టికొని నడకసాగించుచున్నాడు. పోనుబోనానందు సన్నమైపో
 వుచున్నది. పొరపాటున దగ్గిరదారియని యీమార్గముపట్టి
 నందులకు తగిన కాస్తీయేయగుచున్న,, దని తన్నుదానేవగించు
 కొనుచున్నాడు. ఇంతకు గస్తీ తిరుగుసైనికులకు గనంబడరాద
 నియే యాతని సంకల్పము. కాని ప్రక్కనందులో సైనికార్థా
 టములునినంబడుచున్నందుకుగల నిశ్చబ్దత్వము భేదించుటచే నా

తడొక వేళ నీసందునకుకూడ వారే తెంచి తన్నలయింప నోవున
 నియేయత ములబడిపడుచున్నాడు సందు తడొక పిట్టగోడ
 సమీపించి యంతమయినది. తత్కాలమున సగుఱుటిల్లిన మెరు
 వు సహాయమున పిట్టగోడ యవతల నొక యగాధమైన పల్ల
 మునందు వివిధ పృక్షరాజములున్నట్లు చూడగల్గి యొడలు
 రుల్లుమస, శిశ్చయముగా దారితప్పితిని, అని యున్నరని
 నిట్టూర్పుబుచ్చివాడు. తిరిగిపోవుదుమని వెనుదిరుగునంత ఆసం
 దునబడియే సైనికులు కొరివిపాలకర్యల కాగడాలతో విచ్చు
 కత్తులతో మధుసానాయత్తమైన విజ్ఞాంభణములతో తనవైపు
 నకే వచ్చుచున్నట్లు స్పష్టముగా గోచరించినది. ఒక్కతృటిలో
 నాతడు ఖడ్గమునై జేయవలె రానిమ్మనకొన్నాడు కాని మె
 టనే „తానట్టి విషమతరుణమున బైలుపడి కార్యనిఘ్న మైన
 గృరాదని పరిగీలించి యొడైనదాగి తప్పించుకొన బ్రయత్నిం
 చెను. ఆసందు కిరుపక్కిల రెండు భవనరాజములు నిండుకొం
 డవంటి యెత్తెయిన గోపురములవలె నక్కడ నాక్కికటిలో నీత
 నికి గోచరించి నిశ్శబ్దనిరంజనములై భయముగాల్పినవిగాని
 దాగొన దావుగాన్నించలేదు. ఆయినను నెమరుదుమని యం
 దొక భవనమునకుగల సింహద్వారము సమీపించి చూచెను
 తలుపులు తడిమెను వ్రాసిచూచెను, ఆశ్చర్యజనకముగా న
 య్యవి బంధింపబడకుండుటగాంచి సులువుగ చప్పుడుగాకుండ

తెరచి తలుపుచాటున దాగొని సైనికులకై జూచుచుండెను. అప్పుడే సైనికులక్కడకు వచ్చి యీతని జాడగనిపెట్టిరి కాన యెవడు వారన్నంతలోనే యీతడిట్లందుజేరుటచే వారు పిట్టగోడయ్యుటలా వెదికివెదికి భ్రమయేమోయనుకొని చక్కవెళ్ళుచున్నారు. వారల్లు జాగ్రత్తగా తనకొరకు బరిశీలించుటలో జాగ్రత్త తనకును మంచిదికదాయని తలుపులు దగ్గరగావైచెను. సైనికులు మాటసవ్వడిదూరమైన తరువాత తలుపులు తెరిచి బైటికిపోవుదుమను కుతూహలముతో తలుపులు తీయబ్రయత్నించెను. కాని యమ్ముతముగా నవి దగ్గరకునొక్కుకొనిపోయి రాలేదు, ఆచీకటిలోననేక విధముల బ్రయత్నించిచూచెను, కార్యసాఫల్యమొందలేదు అవియొక మీటవలన నట్లు మూయబడిపోయెనని కొంతసేపటికి గ్రహించి యొకమోసములో మరల దాను బడితినని నిర్ధారితపోయి గృహాంగణమునకై దృష్టినిగిడ్చెను యెక్కడను మనుజునలబడి కాని వెలుతురు కాని గానరాలేదు చీకటిలో బరిష్టుతమైయున్న దామేడయంతయును సమికానన్నదో యింక సాహసించి లోన బ్రవేశించి యెదుర్కొనుటయే కర్తవ్యమని స్థిరపరచుకొని అట్లే యప్పుడప్పుడు వచ్చు మెరపుసహాయమున మెల్లగ నాకడనున్న సోపానపంక్తి నధిరోహించెను, పైయంతస్తువరకు దన్నుకొనిపోయెను, అక్కడ నొక చిన్నదీపము వెలుతురు అనేక గమలు యవతలనున్న

ట్లతనికి గోచరించెను. తలుపులన్నియు తెరువబడియుండుటకును
సింహద్వారమునకట్లు మీట యొగ్గబడియుండుటకును గారణ
మూహింపనేరక తుదవరకు జూడవలసినదే కదాయని లోనికి
నడచెను.

౨

ఈతడట్లు వికాలభవనము ప్రవేశించి యందొక శత
వృక్ష పట్టపరపులమర్చిన సోఘాపై సుఖాసీనుడై తనవైపునకే
చిగునవ్వుతో దడకదృష్టితో జూచుచున్నట్లు కనిపెట్టి ధైర్య
ముగా సమీపించి „ఆర్యా! పెద్దలు మీరెవరో నాకు తెలి
యదు, మాదీయూరుకాదు ఈయూరంగలయొక చెలికానితో
గలిసియొక ముఖ్యవిషయము మాట్లాడిపోదుమని సాయంకా
లమునకే యీపురము ప్రవేశించి పూటకూర్చొంట భుజించి
వారియింటికై బయల్దేరి దారి తప్పి సైనికులు గస్తీతప్పించుకొ
నటకై యూయింటిసింహద్వార మీటలోజిక్కుకొన్నాను. ఇ
దిగాయితృప్తము. మిమ్ములజూచిన రెడ్డికులస్తులు మహాయో
ధాగ్రేసరులై యనేక సంగరాంగణతాండవ మొనర్చిన వారని
తోచుచున్నది. మా యూరు రామనగరము. నాపేరు రామ
రెడ్డి. అన్నాను. ఆముసలి యాతడింతవరకు చిగునవ్వుతో విని
విని యెడటనున్న కుప్పీపై నాసీనుడవుగమ్మని చేసన్నయొనర్చి
„నాయనా నికెవ్వరో నాకిక్కరలేదు! నీవిప్పుడిక నాయ

ల్లుడవై వచ్చినావు! నీబొంకులు నాకు పనికిరావు, ఈమీట నిన్ను పట్టుటకే యిట్లు నాచేనిర్నింపబడినది. కావున దొరకితివి. మహాభిజాత్యముతో గూడిన మాకుటుంబ మర్యాదవమ్మయిన విధానమున నీవు ప్రవర్తించుచు గావు. నిన్నింక వదలను. నోరము సికొని చక్రస్థిలో కూర్చుండుము. క్షణములో నీపేరయి నీని సమీపించి యథావిధి వాణిగ్రహణ మొనర్తువుకాని,, అని యాతడత్యద్భుతాశ్చర్యముల ముప్పిరిగొని తెల్లబోయి చూచుచుండ తీనొండుగా నాకుచ్చెను. రామిరెడ్డి ఈయనందర్భ ప్రలాపమువిని యాతడొక పిచ్చివాడేమో యని సందేహము కల్గి “తాతా! నీమాటలబట్టి నీవార్థకతా దోషమున పిచ్చిపట్టినట్లున్నది,, అని హెచ్చరించెను.

వృద్ధ—(వకవకనవ్యయ) కాగిచల్లారిన పాలకు పొంగేమిటి? యువక శ్రేష్ఠుడువు నీయిప్పటి యవస్థయే యొక విధమైన పిచ్చియని ఇద్దలు చెప్పుచువచ్చిరి, కావున సూరకవృధాజల్పము లొనర్పక వృద్ధసింహమును కృద్ధ మొనర్పకుము!

రామి.— నీది పిచ్చియే కాకపోయినచో నీకథయేమో నాకేమియు నన్వయింపకపోవుటేల? నివనుకొను యువకుడను నేనుగాను.

వృద్ధ—నీవేయని నీవిప్పుడెక్కడకు వచ్చుటయే ధృవపరుచుచున్నది. ఇక మాట్లాడకుము ఒకశ్చిటిలో నివధువు సమీ

పించి వివాహమయ్యెదవు కాని.

రామిరెడ్డికి తలగింగురుమన్నది వృద్ధుడేమిటి? దైర్యమేమిటి? వధువేమిటి వివాహమేమిటి తానేమిటి తనయల్లుడేమిటి? యని యొక్క సాం సనస్కృతయము సనేక విధప శ్మలువైచుకొని సమాధానము చెప్పకొనజాలక ఛీ! యిదియొక మహామోసము. అని భర్తైన వాలుబెరికి నిలుచుకొనునంతలోనే వృద్ధుపకపక నవ్వుచు సీవంతటివాడవని కూడ విన్నాను. ఏవలన నాకావంతయు భీతి కలుగకుండగనే జాగ్రత్తపడినాను. అని చేసెన్నయొక్కర్చు ప్రకృత్యగురులలో నండి సంపూర్ణకవచ ధారులైన యోధులు పలువురు రామిరెడ్డియొక్క సేవన పుష్పరముగనే దూరముగనే విచ్యుకత్తులతో అధరస్పందనమైన నాడకుండ తృటిమాల్యమున వచ్చి నిలచిరి. రామిరెడ్డి దైర్యసాహసవంతుడు కాకపోలేదు. దీని నిజమేమో తెలియుటకేలొగిన కత్తినొకతోనికి దూర్చి „తాతా! సీవానర్చుచర్యలు సీవాడు మాటలు కేవలము కూరములు ఘోరములు అబద్ధములు నై యున్నవి, అని కండ్లర్రజేసిగర్జించెను.

వృద్ధు—(చిరునవ్వుతో) కుర్రా! తొండరపడకము ఎవరివబద్ధములో దైవమే యెరుగును చివరవరకు సాక్ష్యమొసంగుచురాదు దాని చూపించి మిగతా ఋజువు పురుషులకు వదలును ఇంతవరకు సీవేనాకుటంబాభిజాత్యము కళంకిత

మొనర్ప బ్రయత్నించినవాడవు,, అని నేను ధృఢముగా జెప్ప గలను. నీకింకా రుజువుకావలెన్నచో నొక్కనిముషములో జూపింతును, అని యుచ్చరించినంత యొక వృద్ధబ్రాహ్మణుడు మరొక గదిలోనుండి పవేశించి మహాప్రభా! సర్వముసిద్ధముగా నున్నది. దయచేయవచ్చునన్నాడు. వృద్ధులేచి,, రామిరెడ్డి, రా! నా మెటరమ్మ! నీకుభయంబునకనకాశమెంతమంత్రము నులేదు. కొత్తమార్గము దొక్కుచున్నందులకు శ్రమింపుము. కాక నాయభిమతమునకు వ్యతిరేక మొనర్ప బ్రయత్నింతువో రేపు నీకు సూర్యోదయి దర్శనభాగ్యముకూడ నుండదు. గ్రహించుకొనము! అని ముందునడువ నారంభించెను. రామిరెడ్డి దుర్భరాశ్చర్య మగ్నమానసుడై,, కానున్నదికాక మానదు తుదకెల్ల బ్రక్షింతుము,, అనుకొని వెన్నంటినడచెను. అట్లువారిద్వరుకొన్నిగదులదాటి యొకదివ్యాంకరణ శోభితమగు గదిలోనికి బ్రవేశించిరి.

3

ఆలపురాంగన సభకరించి నొక బాలికామణినవనవో న్నేహ ప్రగల్భముతో దేదీప్యమానమై ఖిన్నురాలై తలజించుకొని నిలుచుకొని యున్నది.

వృదు—తల్లీ! శశికలా? యిదేసరనుడిదే వచ్చినాడు! యికి వీని నొప్పించి వివాహమునకు సిద్ధముగమ్మి'

శశికళ—నివ్వెరతో రామిరెడ్డిని వీక్షించి) అయ్యో తండ్రి! యీమహాయశుడెవడో నేనెరుంగను; అని తండ్రితోజెప్పి రామిరెడ్డితో సానుకంపా ప్రద్యోతకముగా మహాశయా! నిజమాడియొకయబలామాన నరక్షణ మొనర్పరాదాయనెను.

రామి—ఓ బాలకామణీ! యిప్పుడర్థమెనది నేనింతవరకు ఈభవనము ప్రవేశింపలేదనియు నేనిదే వేతొక మోసమున నిందు జిక్కితినియు వితండ్రితో జెప్పియున్నాను. పూర్వ సిరలోకముయొక్క వాదధూళి మోసికొని నిష్కళంక ప్రవర్తనగా దగిన నావలన నీకెట్టియపాయము గాదని నేనిదే నా గ్రాన మునర్పించునని కత్తిముట్టి ప్రయాణ మొనర్చెను. వృద్ధుడు వీరిద్వరచర్యల దీప్యద్విస్ఫులింగములట్ల నేత్రముల మెఱయుచుండ ఓమువతీ యువకులారా? మరింక నామాట యాఖరుసారి నాలకింపుడు, మీరుభయిలు కొన్ని నాల్గనుండి యన్యోన్య సందర్శనాదికములతో నీభవనమున మాకుటుంబమర్యాద మన్నగల్గు చున్నారు; ఇది యింక లోకులు నోళ్ళకెక్కక పూర్వమే మీరుయుభలు దైవసన్నిధిని నేడే వివాహితులుకావలెను— మీబొంకులు నేను విశ్వశింపను— ఒకవేళ బొంకయినను బరిగణింపను— దైవఘటనమిట్లున్నది. తండ్రినగు నాకు కన్యాదా నాధికారమిట్లు తీరగలదు— వినుచున్నారా “రామిరెడ్డి! నీ

కింకొక రెండుగంటలగడువిచ్చినాను. నీవించే యుండి మీరుభయలు సంప్రదించుకొని వివాహమునకు సన్నద్ధులుగండు; లేదా నేమిదట చెప్పినదేప్రతిని! రేపు సూర్యోదయము నీవు చూడజాలవు,, అని గభీలున తలుపుమూసి తాను చక్కఁగాలేను- రామిరెడ్డి ప్రక్కనేయున్న సోఫాపై జరికిలబడి యున్న నిర్భాతపోయి యాబాలికకై జూచుచుండెను. శశికళయు ప్రక్కనేగల బల్లపై మేనువ్రాల్చికంటికిమంటి కొకేధారగా నేద్యుచుండెను.

రామిరెడ్డి మహాపారుషళాలి! బరునికైలగ్నమైనబాలిక నెట్లు వేటొకదృష్టితో జూడగలడు? ఆమెయిష్టమునకు వ్యతిరేక మొనర్చినది యప్పుడే ప్రమాణముకూడ జేసియున్నాడు. కావున నాతనికొక్కటియేదారి- రేపు సూర్యోదయము చూడకపోవుటలో తనకల్పిత నాధారముచేసికొని పైబడకున్న షిరలోకిములో నొక కొండరినైన సహాయ మొనర్చుకొని వీరస్వర్గము చేరుటయే స్ఫురించినది- స్ఫురించినతోడనే మోక్షమునందు గొరునవృత్తిలోలకరించినది. దైవముతోసగంపముగా- శశికళా! నీవేలయేడ్వదవు? శపథ మొనర్చినరీతి నీకేవిధమైన మానభంగము పొనగనీయను! నీవు భైర్యవదుము అన్నాడు- ఆమెయు బాపము పరపురుషుడు నూతనాగంతకుడు తనకొక కై ప్రాణములుపడలనున్నాడేమనియే ఏమ్యుచున్నది. మహా

శయ్యా; నీసాహసమత్యద్భుతము! కల్యాగము మహాధన్యము. నేను మహాసాపురాలను. కఠినహృదయును. నన్ను మింపుము అని యశ్రుధారలతోనే యాతని నాపాదకరశివత్యంతము చూచెను! అపర్వము, అశ్చర్యము, అపరాక్రమసంపన్నమైన యవయివ సాప్తనము వీటినన్నిటికిని వన్నెదేనున్న నేటి కల్యాగసంసిద్ధత కన్నులగట్టినట్లు విలోకించెను- తన మనోహరుడా నాడు రాకపోవుటయు నితడిట్లు తన్ను సమీపించుటయు నామె కత్యంతాశ్చర్యము గల్పించినది. నిమిషనిమేషము రామిరెడ్డి సోజన్యము నూహించి శశికళ యద్భుతపడిపోవుచున్నది.

అయ్యో! తనమూలమున నీయువకుడిని మాడిపోవలసినదేనాయని ప్రతినిధిషమామె ప్రశ్నించుకొనుచునే యున్నది. రామిరెడ్డి నిశ్చలుడై తన యెదుటనున్న గజేంద్రమోక్షాశురుడైన శ్రీమహావిష్ణువు రూపపటమునకై జూడ్కినిగిడించి చిరునవ్వుతో దిలకించుచుండెను- గంట, గంటన్నర, రెండుగంటలు కావచ్చినది- అఖరు నిమేష మాసన్నమైనదని యర్జునుగ్రహించిరి- శశికళ మెఱపుతగవలె గడగడలాడిపోవుచున్నది. రామిరెడ్డి లేచినిలబడి తలుపునకై చూచుచుండెను. శశికళ యేమోకాని తటాలున వచ్చి యాతనికాళ్ళపైబడి రక్షిపుము రక్షింపుము; నేపారబడితిని; నాకొరకై విల్లి ప్రాణమువాయు జనదు. నేను నిన్ను. అనునర్థోక్తియందే రామిరెడ్డి బాలికామ

ఁగి! భయపడకము. నాయందలి కరుణచే నీవట్లు తొట్టొప్పుడుచు
న్నావు! శత్రుజీవుల ప్రాణమువాయువుకంటెను పరిశుభ్రమైన చలన
మొందుచుండును. నీ కేవిధమునను హాని కల్గింపను. అని చెప్పు
నంతలోనే తలుపు తెరువబడి వృద్ధుడు ప్రత్యక్షమయ్యెను. శశి
కళ విరచుకొనివడి మూర్ఛనొందినది.

౪

వృద్ధులోనికి ప్రవేశించి చిరునవ్వుతో “వధూవరుల
యొప్పుదలయెనదా? యని రామిరెడ్డిని ప్రశ్నించెను. రామిరె
డ్డి కోరికను సణచుకొని, టియ్యి కూరవృద్ధబకమా! నామాట
యొక్కంత వినుము. నీపిల్ల వరించిన మనోహరుడను నేనుగాన
వియెదుటనే మేమిరువురము నీకువచ్చజెప్పినాము అన్యాయత్త
మైన నీకూతురు నీవిధముగ వివాహమొనర్చుకొనను నీయిష్ట
ము వచ్చినట్లు నన్ను ఎదిరించి నాకాణము. వారింపజూతుము
కొన యూపిరియున్నంతవరకు నాఖడ్గమరివర్గముల నరుకొడక
మానదు,, అని కత్తిబెటికి లాగి ఝళిపించెను వృద్ధ పకపకన
వ్వుచు మహాయోధుడవు; సంతోషించుచున్నాను గాన నేనొక
సారి సంకల్పించినది మార్పుట నాకీజన్మమునందులేదు నీవు
నూతనుడవైనను పరిచితుడవైనను ఇంక నాపిల్ల పెండ్లాడుట
యో మరల సంగతి లోకమునకు తెలియనవసరము లేకుండా
నిక్కడనే నివాతుడవై మాయా యుద్ధానవనమునకు దోహ

దమగుటయో రెండేషరతులు. నీవుకోరినట్లు యుద్ధము చేసియే చావవచ్చును. తయారుగనుండుము. తొలికోడికూత యొక్క గంటకాలమున్నది. ఇంతలో నీయిష్టదైవమునుప్రార్థించుకొనుము లేదా కుష్టుదాని నొప్పించి పెండ్లికైన స్థిరపడుము; అని తటాలున మళ్ళీతలువులు బిగించి వృద్ధుచక్కవెల్పెను. రామిరెడ్డి యిష్టదైవము రాముడే! భూలోకమున నింక నిష్టదైవమనదగిన కాంతారత్నము తటస్థించలేదు. తటస్థించిన శశశిశిశ కథ యిట్లున్నది. ఎల్లప్పుడూ తలచుచున్న రామునప్పుడు తలవనక్కరలేదుకదా! ఇక నాశశశిశ తనూఃతయట్లుతన పాదముల కడ మూర్చాకాంతయైపడియుండుటచూచి యటనే భృంగాగువు నంగలరెక్కల రిలిలమా మె ముఖారవిందముపై జల్లిపేదచెప్పెను. శశశిశిశ తాని పిలిచెను. ఆచులేచి దూరముబోయి అశుభ్రధారల నాపుకొనజాలక అయ్యో! మాతండ్రితుదియాజ్ఞయిచ్చి వెళ్ళినాడా! యన్నది. రామిరెడ్డి అవును వెళ్ళినాడు తొలికోడి కూతయే నాతుదినాడియూతగా విశదీకరించి చక్కవెల్పెను. అని నచ్చజెప్పెను.

శశశిశకు దుఃఖముపొంగి పొరలిపోయినది. రామిరెడ్డి త్యాగశీలమే తన హృదయావేశముప్పొంగించినది. రామిరెడ్డి యామెదుఃఖమున కేమికారణమో యని యిప్పుడనుమానించెను.

రామిరెడ్డి—ఓయువతీ తిలకమా! నీకింకను దుఃఖమేల?

శశికళ—అయ్యో! అట్టిధైర్యశాలి ప్రాణహరణోద్యోగమునకు గారణముగా బరిణమించిన దుఃఖాపని జీవముండునా?

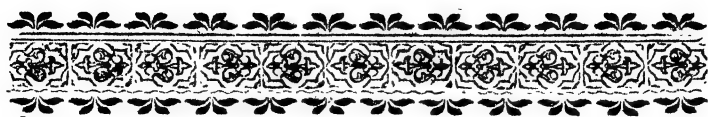
రామిరెడ్డి—ఇందు తప్పేమున్నది? ఈరోజుననే నిట్లుగ తిలచినయెడల బహుశః నీనాధుడు రేపురావచ్చెను. రేపును నిట్లే యావృద్ధు మీటయొగ్గి పట్టి, నీకు ముడివెట్ట యత్నింపక మానడే! యేలనీదుఃఖము.

శశికళ—దుఃఖమాపునచాలక భక్తున నాతని పాదములపైబడి, ఓపురుషవతంసమా! క్షమింపుము నామనోభిలాషతో నీపాత్రము దీక్షుజాలను! నీరూపు సౌందర్యము నా కన్నులు మిరుమిట్లు గొల్పుచున్నవి, తిక్కరణయా మనవి చేయుచును. ఆతనితో నత్తరిములతోనే నిప్పు అన్వేష్యమైనది యుండును. మాతండ్రియట్టి శిఖనోకటి వారికియైనా నట్టి మాయోపాయమున నాతని రావించి నేనిట్లు రహస్యముగా శుత్రరహిత్యుత్తరములుజరుపుట తనకుటుంబ ముర్యాద కళంకమని యెంచి యిట్లు వివాహము బలవంతముగా భయపడెదమే శాస్త్రీయని సంకల్పించినాడు; అని మరల మోక్షించి యోమనోహరా! నన్ననుగ్రహింపుము నీచరణదాసిగా నైన బరిగ్రహింపుము. మనోవాత్కాయములుగ నీవేనాయభీష్టములు అని

ప్రాదాకాశతరులయ్యెను. రామిరెడ్డి తటాలున నామెను
రెండుకరముల లేవదీసి తనకు హృదయసమీపస్థునిదని చె
ప్పటకొయనునట్లు విగ్గగొగిలించి „ ఇప్పుడు నేను ధన్యాత్ము
డనై తిని యువ్వెత్తుగ నొక్కసారి మధురాధరము నుము
ద్దుగొనను.

ఉదయమునకే వధూవరుల వివాహము పూర్తియైన
ది. రామిరెడ్డి తానసలు పాలకొండ వచ్చుటలో నాంగ్లేయుల
రాయభారము నాయూరిమంత్రి శేఖరున కందించుటయనియు
నట్టిదిట్లు పరిణమించినట్లును మరునాడు మామాఅల్లుండు గు
ఱాసీనులై ముచ్చటించుకొనిరి

నేడి దేయరుణోదయము

(గా. సు)

కనకమ్మకు తలిదండ్రులు చిన్ననాటనే గొట్టాలమ్మవలన చనిపోవుటవలన ముత్తవ్వయేయాధారమై పెంచవలసివలసి వచ్చినది. ఆమె స్వగ్రామముగు కిల్లంపూడియందుగల యిరుగుసొరుగు వారి యాదరమున నైననేయి, ముత్తవ్వ బుచ్చవ్వు పేమచేనైననేయి, కనకమ్మ చిక్కిలి గారాబముగా పెరిగి ఆడబరిగో నాలుగవక్లాసు ఎరకు చదువుకొని యిప్పటికి 12 సంవత్సరములలే బ్రాయమువచ్చి మిసమిసలాడుచున్నది తండ్రి యాస్తికంతయు దానే వారసురాకొటచేటతను నింత యన్నమునకు గుడ్డకును లోటులేని సంసారమగుటచేతను కనకమ్మ కేలోపము లేకుండ నేయిప్పటివరకు జరుగుచున్నది ముత్తవ్వ బుచ్చమ్మగారు మంచి తెలివితేటలుగల యిల్లాలగుటచేత గడుంగడు జాగరూకతతో మళ్ళుమాన్యములు స్వయముగ జూచుకొనుచు మనుషురాలిని పోషించుటలోను మంచి విద్యా

బుద్ధులు గణపుటలోను ఏమరక తనకువచ్చిన యాపదలమధ్య
మీన నట్లేయొక కంటితో దుఃఖించుచు గాలక్షేపమొనర్చుచు
న్నది. పెండ్లియూడువచ్చిన కనకమ్మ వివాహముగురించికూడ
నామెయే శ్రద్ధనిహించవలసియున్నది కదా! దగ్గరసంబధ మెద్ది
యునులేదు. నాగరికమే గతియగుటచే నామర్లకొటలోనున్న
నాటివని యింటగల నొకయువకునికిచ్చి వివాహమునర్పించు
యత్నించుచున్నది. కనకమ్మ ముత్తవ్వయందు మిక్కిలి భక్తి
శ్రద్ధలుకలదై సహజముగా జ్ఞానమువచ్చినదయ్యు దనవివాహ
ము విషయమై ముత్తవ్వయే నిర్ణయసామర్థ్యము కలదని మన
స్పమాధాన మొనర్చుకొని పెళ్లిమాటలు జరుగునప్పుడెల్ల ను
నుసిగ్గుతో ముసిముసినగవులతో నోసరిల్లిపోవుచున్నది. తుదకు
సామర్లకొట సంబంధమే కుదిరి పడుడకు రామారావునకు వివా
హముచేయు నిష్ఠ్యురంజుబడి క్రమక్రమముగా పెండ్లి జరిగి
పోయినది.

కనకమ్మ పెండ్లియైనది మొదలు బడమా ననలసివచ్చిన
ది. వజ్ర స్సువచ్చుచున్నది. ఇంటికడనే యనేక పొత్తములు
ననలలు నాటకములు ప్రబంధములు చదువుకొనుచు రాజ
మండ్రిలో జదువుచున్న తనమునోనాథుడు రామారావువంటి
యితరులకుండు కావ్యములు పెంకిపాటలు పొట్టుకథలు వదిలి లోక
జ్ఞాన మలనఱుకొనెను మెల్లగ భావిసంసారయాత్రకు స్థం

జామొనర్పుచున్నది. కాలమొక్కటికిగ వెళ్ళునని యొవ్వరనగ
 లరు? పొరల్గవళమున రామా రావునకు రాజమండ్రిలో మొ
 దటిరోజున జ్వరమనియు రెండవరోజున ముక్కు చికమనియు నా
 ల్లవరోజున రామా రావు పరమపదించెననియు సహస్రశతఘ్ని
 కాళవిపాతమున కి కనకమ్మకు చెలియవచ్చి యాసుకుమారల
 తామ పల్లికనూర్చిల్లి శోషిల్లతనొనర్చినది- బుచ్చెమ్మ దుఃఖ
 మునకు మేరలేదు- ఇళమంచము దిగలేదు- కనకమ్మ కాధార
 శూన్యమగుచున్నది. ఇరుగుపొరుగువారి దయానర్థమున బు
 వంతిముప్పై కనకమ్మ భోజనము నాలుగైదుపుటలు కొకపూ
 టగా జరుగచున్నది. బుచ్చెమ్మ మనోరోగమునకు నుంచులేక
 మరణించి రోజులకే కనకమ్మను బూర్తిగా దిక్కుమాలినదా
 నిగానొనర్చి దివంగతమైపోయినది. కనకమ్మకు భూమ్యాకా
 శము లేక మొనర్పదగిన నాథాంధకార బంధురమైన దుఃఖన
 ముద్రములో మునిగిపోయినది. తల్లి దండ్రీ, భర్త, తుదకు
 ముత్తవ్వయు పరమపదించిరి. తానో పదుమూడేండ్ల పసికూన!
 భగవంతుడున్నాడనియు నామెను రక్షించుననియు నవ్వరింక
 నమ్మగలరు?

కాని ప్రక్కయింటి ముసలాయన పెంకటశాస్త్రి యా
 దినుండియు కనకమ్మ తాతతోసహధ్యాయుడై యీకుటుంబ
 ముతో చిరపరిచయవార్సల్యములు గలవాడగుటచే పెంకట

యాదుకొని కనకమ్మ నోదార్పుటకు మాటలేమియు వినియోగింపజాలక తానునురుద్ధమఃఖిపూరితగానుండి యామెను దనయింటికి గొంపోయి తాను దనభార్యయు నత్యంత ప్రేమాతిరేకమున గంటికిరెప్పవలె గా పాడ మొదలిడి, యనేక పురాణగాథలామెకు దుఃఖోపశమనార్థ ముపన్యసించుచుండెను- కనకమ్మ యత్తవారామె యాస్తి శివశి యొకసారి చూడవచ్చిరి కాని వెంకటశాస్త్రియే పాసిపోయిన కూటికింత యాత్మరతియేలయు ని గట్టించిపెట్టెనెను.

వెంకటశాస్త్రి కుమారుడు శంకరశర్మ రాజమండ్రిలో నే విద్యో చదువుచున్నాడు- కనకమ్మయు దాను బాల్యమున నాదుకొనినదివారే యేక శిష్యులెకూడను- కాని అస్తిసదర్పమున గొప్పభేదమందుటచే వారికన్యోన్యసంబంధము లేవ్వరును దలఁపలేదు- వెంకటశాస్త్రి కడుంగడు బీదవాడు ఒకప్పుడు ముష్టికూడ నెత్తినవాడు ఇప్పుడు మహారాజవారి పాపకమున కుమారున కుచితముగవిద్యయు దనకింత యున్నమును నమూనీనవగుటచే గాలక్షేపమొనర్చుచుచున్నాడు. శంకరశర్మ వేసంగి సెలవులగుటచే కొన్నినాళ్ళకే యింటికివచ్చి కనకమ్మ గాథ విని భోరుభోరున నెట్టి యామెయు నడలగలదని ధైర్యములేచుకొని యత్యంత ప్రేమాతిరేకమున నామె నాదరింపజొచ్చెను- కనకమ్మయు శంకరశర్మతో బాల్యాంకకీర్తల నా

డుకొన్నదగుటచే నేడరమర లేకయే యాతనితో మొగజా
 చెప్పను. వెంటకళాశ్రీ భోక్తృ చాలవరమార్జునముగలముల్లా
 లు. కనకమ్మ యూసుధ్యన తజవ్యలయైనప్పుడోను సోవంత
 యుదుఃఖంపనీయకుండ లాలించి రోజులుగడిపెను. కనకమ్మ
 కింక వైధవ్యముయొక వైశిత్వముప్పినవలె ముంచుకొని వ
 చ్చుచున్నది. తిరిగినావంతము సంఘమునా మిశ్రం గార వేషధార
 ణ కంగీకరింపదు. ముండమోయవలెనని డిక్కుమాలిన విధా
 నావుననకు నాఅన్న కేల్లెనియెడల నిసంఘనియము మేలుల
 కనీకరింపగలదు. శంకరశర్మ యీవ్యవహారము పూర్తిగగ
 హించెను. తల్లిదండ్రులూ మేననైనవర్ణ్యమొనర్చి వైధిల్య నా
 నాచిందించెదరని పూర్తిగ నెఱిగెను. కనకమ్మకు సావహారానున్న
 యావత్తుగరించి చిముత్యముదెలియదు. యవతి ఛాదవను
 ఘములలో సొంత గానుగలోబడిన చేతుకుముక్కపలె నలిగి గావు
 తయో సహజమనుకొను నుభయ ముగ్ధయైయున్నది. తనతనవన
 యొక వస్త్ర ప్రారబ్ధకాలాగ్ని నొబడి దగ్ధమగుటయే అవస్థగ
 తికమనీ యామె నిరాశాపూరిత మనఃకుట్టులముననున్న సుక
 ల్పము కావున నేమయు విధిల్కెనుటలేదు.

శంకరశర్మ పరిజ్ఞానముగల యవకుడగుటచే నాపియ
 దొంది తనతండ్రితో రహస్యముగా కనకమ్మను తెలియ
 ద్యాహమునకు బుట్టకొట్టుట న్యాయమని సూచించెను. దా

: తో వెంకటశాస్త్రి మండిపడి శంకరశర్మను బ్రువ్వదిట్టి యిక నామె యిటనుండిన వాడెట్లు చెడుతో యను భయముచేత నొకనాటిరాత్రి కనకమ్మను నెవ్వరికిని చెప్పకుండ బైటకుగొం పోయి యొక్కడతో పంపివైచెను. శంకరశర్మ యుదయమునకే యీవార్తనిని గుండెబద్ధిలయిచేయునదిలేక వెంటనే కనకమ్మ మరచిపోయినట్లే రాజమండ్రి పయినమై యేగెను.

వెంకటశాస్త్రి కనకమ్మను తనకు సమ్యకమయినవాని కప్పగించి చామర్లకోటలో దానియత్తచారి యింటనప్పగింప పంపించివైచెను కనకమ్మకిప్పుడు జ్ఞాననేత్రము వికసించినది. ఆ శాలత చిగిర్చినది. శంకరశర్మ తండ్రితో చెప్పుచుండుట దాను వికసనదాటచేత వెంకటశాస్త్రి భయమునకు గారణమూహించి నతోడనే యామెకు ప్రపంచకములో నొకమార్గము వితంతు పులకున్నదని న్నురించెను. వెంటనే శంకరశర్మ పరోపకార హా సితకు మనస్సాహ్లాదమొందజూచెను. తమబండియట్లు చామ ర్లకోట సమీపించునప్పటికింకను నునుజీకటి యుండుటచేతాను దనతోవచ్చిన యాముదుసలి నిట్రించుచుండుటచేతను మెల్లగ దండిదిగి యడ్డుదారిని బసివిరెడ్డి సత్రపునకుజని యందొక గది లో బ్రవేశించెను. ఉదయమారుగంటలకేగి తనకడనున్న రూ పాయచిల్లరడబ్బులతో గొన్నిటితో టిక్కెట్టుకొని రాజమండ్రి వచ్చి తిన్నగా నాశంవారి సత్రపులో జేరుకొనెను. శంకరశర్మ

యు మరునాడే బయలుదేరి రాజమండ్రి వచ్చునప్పుడు దారిలోగల చామర్లకొటలో కనకమ్మ యత్నవారియింట వాకబు చేసి దారిలోనే ముసలివానివలన కనకమ్మ యట్లుపరారయైన దనియు నెరిగి త్వరలో రాజమండ్రివచ్చిచేరెను. సత్రపులన్నియు వెదికి తుదకు శంకరుడు కనకమ్మను నాశంవారి సత్రంలో కనుంగొన గల్గెను శంకరశర్మను జూచినతోడనే యాగదిగొంగల కనకమ్మ తటాన దుఃఖవేశమున శంకరునొడిచిబడికెవ్వన కేకవైచి మూర్ఛిల్లెను శంకరుడు సక్రూథారాప్లుతలోచనుడై యామె నక్కువజేర్చి నిశ్చేష్టడయ్యెను ఒక్కొక్కత తడవకు తెలివివచ్చి కనకమ్మ శంకరుని విదల్చుకొనబోయెను గాని శంకరుడు “భగవత్సంకల్పము మనలనింక విడదీయజాలదు నీవింక నాదానవేసుమా! యేమిసంశయించువు?” అనిబిగ్గరగ గొగిలిం చెను కనకమ్మకృతజ్ఞతాసూచకానందబాష్పములతో నాతని పక్షస్థలమున సభిషేకమొనర్చి బాహులతల పెనవైచి నేడిచే యరుణోదయమని యాతనినోరారముద్దుగొనెను శంకరుడు పు సపునరాలింగ వాదికముల సలరించి యోదార్చెను.

వారిద్వరు మూడవనాడే వీరేశలింగముగరితోటలో వివాహమొనర్చుకొని వెంకటశాస్త్రి రోహసలజ్వాలకుపాత్రులైనను మన రాజావారి యాదరాతిశయము గడించి సుఖము గ నుండిరని పాతకులే గ్రహింపగలరు.

నా ఇంగ్లాండు వెండి.

(ను ధా ని థి)

౧

నన్ను నా తండ్రి ఇంగ్లాండు చదువుకొనుటకు పంపుటలో నాతనికి మరేగాపుయ్యదేశములేదు. నేను బాల్కన్యాయో పస్తాననియే యాతనియాశ! నేను కతిఫయ దినంబులకు బయన నై లండను జేరుకొన్నాను మొదటినుండయు ఖర్చుమనపిని కాకపోవుటచేతను మాతండ్రి క్లుప్తముగా మాత్రమే ధనము పంపుదునని నచ్చచెప్పుటచేతను నేనొకమధ్యతరగతి యాంగ్లేయ కుటుంబమున చిరబంధువుగా జేరుకొన్నాను. వారు నలకెంతయుగొనో యంతమాత్రమే దామాషాయీని నావద్దవుచ్చుకొనుచుండువారు. వారికెటువచ్చినా నాకొరకు చేసిన యితరచాకరీలకు మాత్రము వేరేడబ్బుముట్టుచుండెడిది. అదియే వారికి లాభముగా పరిణమించెడిది నేను బ్రావ్వుణడనయి

యుండుటచే శాఖాహారము తినచుండెడివాడను. మాంసము తినవలసి యెప్పుడూ చిక్కపడలేదు మా యింటివారును దివ్య జ్ఞాన సమాజికులగుటచే శాఖాహారులయి యున్నారు. కోడి గుడ్డుమాంసము వారుతినేరారు నేను ప్రత్యామ్నాయముగా బాగా భాద్యంపలతో కాలక్షేపము చేసేవాడను. మేయందరము కలిసి యుడేవాళ్ళము. వారిదంతి పెద్దకుటుంబముకాదు భార్య భర్త యిద్దరు కూతురమ్మ పెద్దయ్యాకేను ప్రవేశించు సరికి 20 యేండ్లున్నవి చిన్నయ్యామెకు 16, యిద్దరకు పెండ్లిండ్లుకాలేదు. పెద్దయ్యాపెళిరకెవరో ఒక స్నేహితుడు వచ్చిపోవుచుండెడివాడు ఆసంబంధము కదురునేమోయని తలితండ్రి లువ్విహ్సారుచుండేవారు. చిన్నది యికాకురదీ ఈమె పెండ్లి గూరించి వారికంతయూహాయే పొడమలేదు ఈమెబాగా చదువుకొన్నది కొంచెము మతివిషయక మయిన యాస్తకలిగి నాతో మిక్కిలి చనవుగా నాగదిలోనికివచ్చి హిందూమత విశేషము లనుగుచుండెడిది నేనుబాగానే చదువుకొనుచున్నాను.

- 2 -

ఒకనాటిరాత్రి పండువెన్నెలలో పముడాబామిద వున్ననికుంజముల మధ్య. ఆమెపేరుమేరీ. ఆమెయునేనూ మన హిందువుల దంపతీ న్యాయముల గూర్చి ప్రసంగమువచ్చి ప్రసంగించితిమి-

నేను—నీకు మా హౌందస దాంపత్యమును వి కట్ట బా
ట్టు తెలియవు!

మేరీ—నీవట్లా అననక్కరలేదు, నేను బావురాణములై
న్నో చదివినాను మా బెసెంటమ్మ లెక్కనో విన్నాను. బా
దాంపత్యముగురించి న్నాకుచక్కగా దెలియును కనుక నేభా
గోళములో నెల్లమీ దేశపు స్త్రీలదృష్టవంతులని విన్నాను.

నేను—(ఆశ్చర్యముతో) మేరీ! నీవు ముఖస్తుతి యొన
ర్చుచున్నావు మాయాడవాళ్ళకున్న నిర్బంధములు నీకువచ్చిన
వని యోచించి చూచుచున్నాను నీకు తెలియగలదు.

మేరీ—(చి నవ్వుతో) వి తిమా! వచ్చినచో నేనేధ
స్మరాలను. అర్జనబాధ్యత లేకుండ భగవంతుని యుద్దేశాన సా
రము సృసిసితిలకు కారకులయి గృహలక్ష్మలయి సర్వవిధము
ల భర్త నారాధించుట కంటే, స్త్రీభాగ్యము మరొక్కటి లేదని
తిక్కరణమూ నమ్ముచున్నాను.

నేను—(సంతోషముతో) నచ్చరీ! నీయభినందనమన
కచ్చేరువనునది నిజముచేత అన్యోన్యస్మరణము గలముగళ
వయినచో మా హౌందస దాంపత్యము నీవన్నట్లు ధన్య
మైనదే.

మేరీ—అన్యోన్య మనునది సిరమైనదిగాదు. సిరముగా
నుండుట కూడ నసంభవము. మొదట మనస్సు లగ్నమగుట కు
దగిన పరిస్థితులుండిన జాలును తరువాత నన్నియొడిదుడుకులు
వచ్చినను దప్పలేదు స్త్రీపురుషులిరువురు నొక్కవ్యక్తియొక్క

యర్థభాగములవియు నశీజన్మ జన్మేపి యట్లెకలియక తప్పనని యు విశ్వసింఁచినచో మిగత చిల్లర వ్యగ్రభావము లేస్సియు న్నను అనూచానమై పారంపర్య సమీకరణముతో నాయుగ శమ సుఖమునని నావిశ్వాసము.

ఇట్లు మే మెన్నో పాపము ప్రసంగించుకొన్నాము. నిజము దాచనేలే? నాకంటె నామేకే యెక్కుడుచొరవ, చురుకు. మెలకువలు కలిగి కొద్దికాలమునకే స్నేహము, మోహమై దురవగాహము కాజొచ్చినది. స్త్రీసంస్కారమే తరుచు సందర్భించ వి హైదవుడనగు నేను నిరంతర సాహస్యముతో స్త్రీపురుష వి వక్షతలేక సంచరించునామెకు మోహించుటలో నాశ్చర్యము లేదుకాని యామె నల్లవాడననియుత్సాహువేడననియు నన్నే వగించకమన దేశమునకు రాజులయి పాలించుజాతిలో బుట్టిన దనియు నన్నావిధముగ బ్రేమించి పెండ్లియాడుమని తనంతట తాను బ్రతిమలాడుట నాకుమనసు నీరుజేసివైచినది “ప్రియా! నిన్ను నేను పెండ్లాడుదునుగాని క్రైస్తవముపుచ్చుకొనజాల కె. పానగునని యొకసారి ప్రసంగవశముననన్న మెయనియొక్క మనోహర మైన చిరునవ్వునవిధి వెంటనే మరునాడే యార్యస మాజములో జేరి యధావిధి సంస్కారములంది మిత్రము ! నే నుహించువునేనా యని జాలికరముగ నన్నది. నేను నానంప బాష్పపుతీతనయుడనై ప్రకృతజీవన నామెనాశ్లేషించి “ప్రియా సీ! యింకధన్యుడ” నని మాత్రమనగల్గితిని.

మేము చెన్నపురి వచ్చినాము పెద్దమేడ యద్దెకుపుచ్చు

కొన్నాము. నాయర్థాంగియిప్పుడు మేకాదు. ఆమెపేరు శారదాబాయిగ మార్చుకొన్నాము. 6 వేల మైళ్ళదూరము తలిదండ్రులవదలి నాకొరకు భర్తవైన ప్రేమా వేళమున నిష్కళంక హైందవ దంపతీని ఖమనుభవించుమని వచ్చిన శారదాబాయి ముచ్చటయు కలిగిపోయినది. ఆమెయ క్షీర, సైక, సిగ, బొట్టు, కట్టునన్నియు బూర్తిగ హైందవనాంప్రదాయమవలంబించి నిత్యచేతానంద కరమయినది. మరెంతోక తిరిమి! హోటాబూటు సూటు వేసికొనివచ్చినదికాదు అవియన్ని నామె కసవ్యాము కాబోలు' జాతీయమయిన దుస్తుతో నన్నలంకరించి నోరారమేమిర్వారి మొంటరిగా నున, పుడు, మనోహరరావు పంతులుగారు! ఆనదినాయెడలు జలదరించి యీమె యశ్యాజానురాగమున కచ్చెరువొందుచుండే వాడను చెప్పుమరచితిని. 'తానేబలవంతముగా మ తండ్రిగారికి ఉత్తరము వ్రాసి యెంతో వినయవిధేయతలతో వారితోడలి నాటకు అంగీకారము బడసియున్నది కావున మేము హిందూదేశము రాగానే నేమిర్వారము మాతండ్రిగారున్న రాజమండ్రివెళ్ళి వారిదర్శించి యాకిస్తులొందినాము కాని మాతండ్రిగారు సంఘభయమున మమ్మలను చెన్నపురిలోనే యుండనియుంచుటచే నిపుడిచ్చటనే యున్నాము.

౪

మాశారద తెలివితేట లెంతటివో చూడుడు! పరిశ్రమ యొనర్చి యాంధ్రపు నంటకములన్ని నేర్చుకొన్నది నాకేవేది

రుభికరములో కనిపెట్టినది. అడుగడుగువకొక హైందవ దంప
 త్రి, సాంప్రదాయము నేర్చుకొని యులవర్చుకొని ప్రదర్శించు
 చెందెడిది. పాపము విస్మరిలో నతినజాలక యొక్కొక్కప్పుడు
 జాలికలిగించెడిది ఆఱున నేనేయెన్నోసారులు నచ్చచెప్పి కం
 చములో తినునట్లగీకరింపజేసితిని, కాని యొక్కటిమాత్రము
 నాసరదా కనుక మార్చలేదు మేమిర్వుర మొక్కసారియే డగ్గ
 రడగ్గరగా గూర్చుండి భుజించెడివారము! ఆహ! పెండ్లిసంబంధ
 మునకెంత దూరమున్న సంతమంచినదన్న నానుడిమా యెడల సా
 ర్థకమైనదని నేనెంతయో గొప్పించుమున్నాను. నేనుమాశారద
 బీచియొప్పుకు పికారెప్పుడో కాని వెళ్ళేవారముకాము ప్రకలకు
 మాదాంపత్యము శ్రొత్తగానుండి ముదట నవ్వుటాలకు దిగు
 టయే కారణము కాని నేనుమాశారదఘోరిగా ప్రజలకు శా
 ర్థదయ మిహించినది ఆఱునకు ఎంతగిట్టనివారయినా ఎంతక
 లి నా యిగ్గిషువారే తగుదురు చూడు మాయువతిని ఎట్లు
 హైందవ చిహ్నములలో విలీనమయి పోయినదో యనిమాత్ర
 మే యాశ్చర్య పడజొచ్చిరి తూర్పు పడిమర రీతీయన కలు
 స్తవని నాపేరాస కాని కొన్ని శతాబ్దముల వ్యవధియున్నదని
 నాభయము! మాదాంపత్యములో ఏమిలోటా మాకింకను, గన్న
 డలేదు భగవంతుడు లోటులేకుండనే జేయుగాక మొన్ననేమా
 కొక చిన్నిబిడ్డకుకల్గినాడు ఇకమా దాంపత్యము చిగురు పె
 ట్టినది.

నా ఆరప వెండ్రము.

మానాన్న నాకు బియ్యేవరకు చదువు చెప్పింపటకు లో ముఖ్యముగా రెండుకారణములున్నవి. మొదటిది నేనొక గొప్ప తహసీల్దారుడనాదునని రెండవది నద్యఃఫలమైన గొప్ప కట్న కానుకలతో సంబంధము కుదురగలదని ఈగొంతెమ్మకోర్కిలు మనస్సులో పెట్టికొనియే చిన్నప్పుడు నాకెన్నిసంబంధములువచ్చిన పారదోలేసినాడు, మాయక్కల వెండిండ్లకు మా న్యములమ్మియే కట్నమలిచ్చినాడు! వున్నవి తాకట్టుపెట్టి నా చదువు సాగించుచున్నాడు, మా బావషరుదులు ముగ్గురు మూడు దిక్కులావున్నారు. కలకత్తా, బొంబాయి, చెన్నపట్టణములు మూడు మా చెల్లెండ్రు అలాయిదాఅత్తవారి యూళ్ళు! మీతో నిజముదాచనేల కలకత్తా బావను నేచూడలేదు బొంబాయి వానిని నేనెరగను ఆరెండు ఇల్లిళ్ళు గ్రహచారముచేత నాదక్షిణ రోజులలోనే జరుగుటచే నేనుపోలేదు వా

రలు మళ్ళీ మాచెల్లెళ్ళ కార్యములు వానిండ్లనే జరిగించుకొనుటచేట మా తండ్రినాకీ సుముహూర్తము చేయుభక్తులగునని నాచదువు పాడగునని తెలుపనేలేదు ఆచెల్లెడ్లిరువురకు ఏ మోకొంచెము పిల్లలు కల్గినారని మొన్న మాలమ్మయ్యత్తరం వ్రాసినది ఇది వాబంధుగులస్థితి. మాతండ్రి క్రిందటిసంవత్సరము స్వర్ణస్తుతై నప్పుడు నేనింటికి వెళ్ళి కర్మ జరిగించినాను నేను తిరిగి యిక్కడకువచ్చిన్న తరువాత చూకలకత్తా బొంబాయి బావలు పిల్లలతోవచ్చి మాఅమ్మనజూచి వెళ్ళివారట! ఇకమా పెద్ద బావ చెన్నపురిలోనే యున్నాడు. కాపున తలుచు చున్నాను వీరికి పిల్లలులేరు. మాఅక్క చదువుకొన్నదగుటచే జాగత్తగా నే కాలక్షేపము చేయుచున్నది. నేను పెళ్ళిపెట్టి కాలేజీలో చదువుచున్నాను. కనుక టిప్పి కేసులో నున్నాను. మా బావ బ్రాడ్వేలో నున్నాడు. ఇప్పుడు నెలకొకసారి వెళ్ళిచూడగలుగుచున్నాను. నాకు పెళ్ళికొరకు బుద్ధింకా పుట్టలేదు ఈనానోకపరేషనువచ్చి బ్రాడ్వేజేతర సమస్యకు మాకు హత్తించి బ్రాడ్వేనులమగు మాకొంపలలో చదువు గౌరవము చంపివేసింది సంబంధములు గావడం మానుకొన్నది ఇట్టియెడ నేనొక నాకు మాఅక్కగారి యింటికి వెళ్ళి మాఅక్కతో కుశలపరీక్షలువైచి ప్రసంగించుచున్నాను.

అక్క—ఏమిరా! ప్రకాశం పెండ్లిమాట యేమిచేసినావు?

నేను—యేమిచేయుచున్నావు రెండేడ్లనుండి యిక్కడనుండి పో
యినానుకాదా? మనవాళ్లంతావున్న రామవరం చేరుకుంటేనే
కాని యెల్లసంబంధముల దొరుకుతవి?

అక్క—పోనీ ఒకే? మా ఇంటి పక్కయింట్లో వున్న వారిపిల్లనా
పెండ్లాడరాదట రా? వాళ్ళు మానవాళ్ళేనట! చాలాకాలమై ద
క్షిణాది వచ్చుటచే నట్లు అరవల్లా గున్నారాకాని

నేను—అక్కామనమాటవచ్చినావాళ్లకు తెలియునా?

అక్క—తెలియకేమిరా! యాస అరవయాసకాని మాటతెలు
కే మాట్లాడుతారు మనతోయేలాగైనా సంబంధము
కుదుర్చుకోవాలని యుందివాళ్లకి

నేను—పిల్లయేమి చేయుచున్నది?

అక్క—యేమిచేస్తుంటి గోనగాపెరుగు చున్నది 16 యేండ్లు
న్నాయి సమర్థాడించేమో అంటున్నారు,

నేను—అదికాదే చదువుకుందే

అక్క—చదువుకోను చదువుకుంది! హార్వోనియం పిథేలుకూ
డా వాయిస్తుంది.

నేను—అయితే నాకుద్యోగము దొరక్కపోయినా అదిమేళం
అయినాచేసి నాపాట్ల పోషింతుందన్నమాట!

అక్క—(నవ్వుచు) మేళ్లంకర్న నీ ఏయుద్యోగమైనాచేసినిన్ను
పోషించగలదు. రా! చూడు! ఆపిల్లను చూపిస్తానని

నన్ను మేడమీదికి దీచుకొనియే గి పక్కనేయున్నది
 ల్లో ఆరుబయలు పిఠేలు చూచుచుచుకూర్చొన్నపిల్లను
 కిటికీకుండా చూపించింది నేను, సరకాయించినాను.

అనుకొన్నట్లు రెండ్రోజులలో క్లెక్కుదిరి కోవిలలో వి
 వ హమయిపోయినది చెప్పుచుచినాను మాటవిడచేరు నాంచా
 రమ్మ నాంచారీ అని పిలుచుచున్నాను. ఈపిల్లీ మావారెవరూ
 గాలేదు. నేనునొక కుటుంబీకుడయిన అరువాత మాకా గొడవ
 యెందుకు నెలదాటకుండా మాకు పునస్సంధానముకూడ నైనది
 కాని గృహచారము మాటవిడకు తెనుగు చాల మ టిలకు
 ర్తాదు నాకు అరవమసలేర్తాదు ఇకమూగవాండ్ల వలెనే సంచ
 రించుచున్నాము. ఇంతవరకు మాకుగొప్పచిక్కు తటస్థించలేదు
 కానినేను వేరింటి కాపురముకట్టి చెన్నపురిలోనే యొకచో
 చిన్ననాఖరీ సంపాదించి యొకయింట అరవపెండ్లాముతో కా
 పుర మారంభింగివాను. బియ్యపక్షనుండి డింకీకొట్టినదనిచెప్ప
 నక్కరలేదు సర్వనాశాయశోభనమ్మని కాదామరి? మాటవిడ
 సాంబారు, కూటుపప్పు చారు తయారు చేస్తుంది నాకియూడూ
 అంటేడోకు యెర్రమిర్చి పట్టకొని వస్తానంటే సన్నుతియిం
 తెమ్మంటుంది సెసరపప్పులే కందిపప్పుంటుంది పెరుగుకొంటే
 మెంతిపెరుగుక్కింద పోచేస్తుంది అదేమిశ్రమకాని అలవాటు
 చొప్పున ముందేయితే మజ్జిగపోసివెచి యందులోనే సాంబారు

దిమ్మరించి యారాసీయంతా కూరముక్కలతో జుక్కుమంటుం
ది, మన తేనుగునంట దాసికెట్లాచెప్పను? ఏమయినాఅంటే
స్కూలులో నాసబ్బట్ట అదికాదు నేను హిష్ట్రీ జాగ్రఫీ యెరిగు
దనుగాని యీపాక శాస్త్రము చదువుకోలేదంటుంది నిజంచెప్ప
వలదా? నామీద దానికి రిక్కిలి అనురాగము భక్తి లేకపో
లేదు! నాయెట్టమువచ్చినట్లు పండవలెననియే దానికోరిక కాని
పాపము యేమిచేయగలదు! దానికి తెలియదు నాకుతినేటప్పుడు
రుచులెంచుటయేకాని వంటతప్పీలు తెలియదు ఇదియొకగొప్ప
తంత్రాగావున్నది. ఆఖర్కు మా అక్క ఒకవారం రోజులు మా
యింటికి వచ్చి దీనికి కొంతనేర్చి తయారుచేయగల్గినది, అయి
నా మాఆవిడ విరియంగలువందే లక్ష్మీప్రదముకాదని నమ్ము
చు వంట యంతా వల్లకాదానర్చుచునే యున్నది. మరొక్క
తంటా నాకు వేపటం యిష్టం, దానికి పప్పుకూరలిష్టం, భోజన
మిట్టాతగవులలోనే పడియూడ మాయావిడకు గాలిషికారు
సరదా! నాకు గుడిపామ వంటమిష్టము ఆమెకు సగలగూర్చి
యూ సొగసుల గురించియు నాతోకొంత అభిప్రాయ భేదముకలి
గి నది. ఆవిడని పూర్తిగా తెలుగుస్త్రీని చేద్దామని తంటాలు
పడినాను గాని ఆఖరుకీ చెన్నపురివాసము నన్నే అయ్యరుని చే
సివైచినది. వేషములోనేమీ దొరలాగునేయున్నాను. కలకాల
ము మాయావిడ పోరములాన్ని నాయాస మాటనవ్వడితిం

డి, తీరు. మూరిపోయినవి ఆఖరుకీనాటికి మాసంతానము పూర్తిగా అరవవారయిపోయినారు వాళ్ళందరూ తల్లిపోలిక, తల్లిమాట, తల్లితీరు. చాల్చి నాతెలంగీయ మణగదొక్కినారు. నేనుమాత్రమిప్పటికి మనస్సులో తెరుగువాడనే! మాఅప్పలిప్పుడు నన్నానవాలు పట్టజాలరుకాని అలకొనదేశముపట్టిన మాకుటుంబము నేడొక్కసారి కలిసికొన్నచో కలకూరగంపలాగ మరాటీ, బెంగాలీ, తమిళం, తెలంగీలు కలిసిపోయి ఒకరిమాట యొకరికి తెలియక మూగవాళ్ళవలె మాపిల్లలొండొరుల సంజ్ఞయొనర్చుకొనుచుంటే ముసలివాళ్ళము మేమంతా నవ్వుకొనవలసి వస్తుంది. దూరభారమగుటచే అయోగమింకాపట్టలేదు. పట్టవలెనని కోరిక నాకొక్కనికి భాదించుచున్నది.

మాలక్ష్మి

—❖❖❖—

(సుధానిధి)

నాపేరెంతో ముద్దుగా గంజెడాసతో మావాళ్ళు ము
హాలక్ష్మియని పెట్టినారు, మా నాయనమ్మకు వక్షవాతం వచ్చి
యిక చచ్చిపోతుంటేమోయని నాకారవయేటనే పెండ్లి ముచ్చ
టగా చేసుకొన్నారు. అప్పడేమీ నాకు తెలియదుకాని యి
ప్పుడు యావకు తెచ్చుకుంటే గుండె గుభేలుమంటుంది. ఆ
యన కాశెళ్ళికి తొమ్మిదవయేడు! వీధిబల్లో కాళ్ళాలు చదువు
చుండేవారు. నిజముచెప్పవద్దూ? పల్లకీలో మేముయుభయులము
ముదటిరోజున గిల్లుకొని రక్కుకొని కొట్టుకొన్నామనే కారణ
మున నన్ను మాలమ్మ యెత్తుకొని పల్లకీపక్కనే నడవగా
యూరేగింపు లాంఛనము జరిగించేవారు. పెళ్ళియైనది! మరియై
దేండ్లకు నేను యుక్త వయస్కే యైనాను మాలయనకు 14 వ
వత్సరము వెళ్ళినది? చురుకుగా నే చదువుకొని నాల్గవ క్లాసులో

నికి వచ్చినారు కానిండుంకా చిన్నవారేకదా యని మానాం
 డ్రోనన్ను మాయంటనే యుంచినారు పనిపాటలన్నీ నేర్చుకొ
 న్నాను సీవ గాగరికత కుటుంబము కాకపోవుటచేత నాకు చ
 దు సేవీ అబ్బలేదు, కాని చాకిపద్ధతిలో “తెల్లచ్చుపచలు” పకి
 నీలని యేమిటా కొంచెము వ్యాతమట్టుకు వచ్చినది.

—

నాకు 15 న వత్సరము వచ్చినది మాత్రమున కొంచెము
 నాగటికట్టిరు ఇప్పుడు-కనుక చెప్పుచున్నానుగాని ఆరోజులలో
 మగవానిపేరు చెప్పినర్హి సగ్గుపడి చచ్చేదాన్ని! ఆమడదూర
 ము చరిపోవటమే ఆపేరు వినేనర్హి! ఇక అగగూడదని మాత్ర
 న్నూపోరుమీద మానాన్న మామగారితో బోలెడు రంధా
 గొండ్లీలుపడి యాకర్కు సుముహూర్తము కుదిర్చి మాత్రమున
 లో గలిపినారు. పారంతా నాసోదరులు గనుక నిజము చెప్పు
 చున్నాను నేనేలన్నివిధాల మాత్రమున్ని దిద్దుకొని దైవముచేసి
 న దానికి వ్యతిరేకించగూడదని మెల్లగ సంసారము నిలబెట్టు
 కున్నాను తల్లిదగ్గర గారాభము చేసినట్లే మాత్రమున ప్రతీదా
 నికి ఆ! ఊ! అని గారాముగా మాట్లాడినన్నన్ని విషయముల
 వేధించుకొని తినేవారు మొత్తముమీద మాదాంపత్యానికి లో
 లేమిలేదుకాని మమ్మెలను జూచిన పారంతా లోలోన వారి
 లోవారు ముసలి పిండ్లము పడుచు మగడూ అంటుండేవారు

న్నా సరియే యెవరి పొరిబ్బమున కెవరి కర్తలని సర్దుకొనినే నేను అత్తవారింట మాయాయనకు భూవసతి యెక్కుడున్నది. కనుక నౌఖిలు వస్తే గాలకు పంపకుండా పల్లెల్లో గామమైనా ఆరామవరముననే కేముండి తోటాదొడ్డి చూచుకొనుచు గాలక్షేప మొనర్చి నాము మాతయనగూడా నాకెప్పుడూ పల్లెల్లో యెదురాడలేదు. ఈవేళ నాలములోనికి వెళ్లమంటే వెళ్ళేవాగు. వద్దంటే మా నేనారు. ప్రక్కగామం తీర్థానికి చూచి వస్తానని రెండురోజులుండనగానే వెడతానే! అని మారాము చేసేవారు! నేనూచూచి చూడనట్లు ఒకమాటువద్దన్నా ఆఖరుకు ఒకపావలాడబ్బులు చేతిలో బెట్టి పంపి జాగ్రత్త? అల్లరి చిల్లరి ముండాకొడుకులు హంగు ము చేస్తారనినచ్చ చెప్పిపంపేదాన్ని

నాకు మాతయనమీద అనగూడదుకాని పుత్రశ్రేయ లాగుండేది ఒక్కనిముషమింటికి రావడమాలస్యమైతే విలవిలలాడేది నాషనస్సు మాతయనకు నేనంటే నిజముగా మహాచెడ్డభయము భక్తికూడా వుండేది ఈలాగుననే నేనార్గురను గన్నాను. దక్కిన రుకారు కాని రత్నములు మాణిక్యములు బిడ్డలు దుక్కల్లాగుండేవారు ఆఖరుకిదిగో ఈమొగతప్పకడతప్పయిద్దన్నీ ఈనాటికి భగవంతుడు మిగిల్చినాడు ఇంతవరకు కష్టసుఖములు పంచుకొని యిన్నాహూ అనభవించాము. నాకు మాప్పదియేడ్లు వచ్చినని మాతయనకు ముప్పదిమూడేవయ

స్పృహడదాన్నిగనుక అర్థరనుగన్నాను కనుక నేనునిజముగా ము
సలిదాన్నైనాను వెంట్రుకలు నరసినాయి! మా ఆయన కాస్త
పిండన తైవో మనిషియేమో! కొత్తగర్భాదానవు వెండ్లి కొడుకు
లాగున్నారు. ఇంతకు ఆయనకు బాధకలుగకుండా ఎప్పటికప్పు
డు లేని యవ్వనము తెచ్చుకొన ఊరమ్మ లక్కలకంటె పోకు
లన్నీ చేసుకొనుచు ఆయనమనస్సరంజించుకొంటూనే యు
న్నాను.

4

ఇంతకీ యెక్కడదాపరించి దోకాని మాయంటి పక్క
యిండివారి సూరి ముసలిమగణ్ణి మూడునాళ్ళకే మింగివేసి
మూటచులై తల్లించుకొని ఛట్టింటికి చక్కవచ్చింది, దాని
పొంకము పొయ్యిలో బెట్టను! రాజమండ్రీ కావరం వెలిగించి
గోరెంకలాగ మాఅందరికంటె టక్కులమారియై ఎప్పుడు వా
రిమేడమీద కూర్చుని మా ఆయనకగవడేలాగ హర్షోనియం,
ఫిడేలు, నవలలు, భావగీతాలు పాడుతుండేది. అంతటితో నా
కొంపమునిగింది ఇంతభయభక్తులతో నావిషయమై నడచుకొ
ని వచ్చిన మాఆయన యెట్లుపడ్డాడో దానివలలో పడ్డాడు! ఒ
కరాత్రి యిద్దరూలేచిపోయి రాజమండ్రీ బ్రహ్మమందిరములో
వెండ్లియాడ ఆయూరునుండియే సాకు రిజప్షరీ నోటీసు వ్రాసి
నారు. పిల్లలను బెట్టుకొని నేను సగంవాటాభూమి అనుభవిస్తూ
వుండవలసిందని మిగతావాటాలో తాను తన విడవ పెండ్లాము

సుఖపడతామని మా ఆయన వ్రాసినారు. నాగుండె చెరువైనది. నెత్తినోరు మొత్తుకొన్నాను. ఆయనవంకవారు నావంకవారు చుట్టాలువచ్చి నన్నోదార్చినారు. అనుకొంటే అఘాయిత్యమేమోకాని ఆరోజున నిజముగా నాకు వైధవ్యమే వచ్చినట్లు యేడ్చినాను. చూచినారా చిన్నప్పటినుంచి నెమ్మదిగా పెంచుకొని పెద్దవాన్ని చేసికొని ఆర్దురు సంతానముకని యీవిధముగా గాపురము యీడ్చుకొని వచ్చుచున్న నన్నింటి దగాచేసి యామాయలమారి వలలోబడి తిదకు కులభ్రష్టుకూడా అయిపోయినారని నేనెఱో యేడ్చాను,

5

అఖరు కేంజేయన? నేనే స్యయముగా రాజమండ్రీ వచ్చి మా ఆయన్ని కలుసుకొని బ్రతికూలి నాకు వావావద్దని కాళ్ళమీద బడి యిన్నాళ్ళు పెంచిన పాపాన్ని నేన కులభ్రష్టునై ఆయనతోడి జేలోకమని వారియిభయలకు వండి పెట్టచు వారిసుఖముచూచి యేడ్చినప్పుడేడ్చి పోనీ పడుచుతనములో నున్న వారినే సుఖపడనీయక సమాదానపరచుకొన్నప్పుడు వరచుకొని కాలక్షేపము చేయుచున్నాను. నన్నంతాచూచి యిప్పటికి యేమిటో నీవే మహాలక్ష్మీవంటారు నేను మాత్రము ఈడుగాన్ని పిల్లడ్చి పెట్లాడ్చి అఖర్కు సవతికి చాకిరీచేయుచున్నాను కదాయని బాధమాత్రము పడుచున్నాను మీరేచెప్పండి నాబ్రతు కేలాంటిదో!!

స్వయంపాకము.

(గా పూ.)

ప్రపంచకమంతా ఒక్కసారి యీమూలనుంచి యీ
 మూలకు పరికించినట్లయితే పాణికోటి యంతలోనూ స్త్రీలు
 రుష విభేదము. అందుకు సంబంధించిన మంచిచెడ్డలు కనబడు
 చున్నవి. అందులోను మానవకోటిలో భార్యాభర్తాన్యాయ
 మొకటి దాపరించి యనేక చిత్రపరిస్థితులు కల్పింనుచున్నది.
 ఇద్దరు పెళ్ళిచేస్తే వధూవరులకన్యోన్యమూకుదరదట! వారిలో
 వారు చేసుకోబోతే మచ్చుచూపులతోటే. యవ్వనంజరిగి పో
 తూందట! అమరకాంతము ఒక్కరితోకలిసి యుండాలనే నిర్భం
 ధము చాలచోట్ల బాధించుచున్నదట! ఎప్పటికప్పుడు మార్పు
 కోవచ్చునంటే పుట్టేపిల్లలు దిక్కుమాలినవారగుచున్నారట! అ
 సలు పెండ్లియే వలదంటే స్త్రీలక్షణములే భూమిపమునగించి
 పోవుచున్నవట! ఎవరియిష్టము వారిదంటే సంసార చక్రము

తిరుగడం మానేస్తుందట! ఈగుంటచిక్కులు లక్షోపలక్షలుగా
 హిందూదేశములో ఉప్పుడిప్పుడే వస్తూన్నాయి! కాని నాపెళ్ళి
 యిందులో పడలేదు. మాతల్లిదండ్రులు మాయస్థరి అనుమతి
 మీదనే సకాలములో పెళ్ళిచేశారు- మాచాటాగొల్లులు ఒక
 క్కరిదొకరుచూచుకొన్నాము. పెళ్ళినాటికి మాఆవిడకు 12
 యేండ్లు నాకు 18 సంవత్సరములు, మామట్టకు మాదాంపత్య
 ము వచ్చింది- నేనుంగీకరించిన మీదటనే మాపెద్దలు పెండ్లి
 చేశారు. సంవత్సరము తిరుగకుండా మేముభయము కలుసు
 కొన్నాము- కలుసుకొన్నదగ్గరనుంచి నేనొక తమాషాచేశాను
 మాఆవిడ చెప్పినట్లు నేను వినేవాడను. దానితో మాకు తగా
 యిదా గాలేదు. అప్పుడప్పుడు మాఆవిడకూడ నేచెప్పినట్లే
 వింటూండేది. ఎటువచ్చిన యామెపుట్టింటివిషయములో మా
 త్రము నేనే యామెచెప్పినట్లు నడువవలసివచ్చేది! అన్యోన్య
 నురాగము నాకున్నదన్నమాటయే! ఎప్పుడూ ఏవిషయము
 లోనూ తంటాలుపడలేదు- సంసారముచేసికొనుచున్నాము- బి
 డ్డలను కని పెంచుకొనుచున్నాము. కష్టసుఖములు వంచి కుడు
 చుచున్నాము- లోకంలో ఆడవాళ్ళకవసరమయిన చదువుమా
 ఆవిడకు వచ్చును. నాకూ యిగవాళ్ళకు కావలసిన నాఖరీ చ
 దువుసంపాద్యమై యున్నది. నేను ఊరివారినికొట్టి పట్టుకొని
 వచ్చినది ఖర్చుపెట్టి మాఆవిడ సంసారము నడిపించేది. ఇలా

వెళ్ళుచున్నది-

2

నౌఖరీ మూలాన్ని కొందర బంధువుల విషయమొన్నాను. ఇంతకు ఏబంధువుని వదులుకోవచ్చినా నేను ఆవిడి, సంప్రదించుకొనియే తదంగము నడిపేవాళ్ళము. ఎట్లా గునపదలుట కవకాశము లేని మాలమ్మయొక్కతె విడిగిలినది. మా ఆవిడకు మాలమ్మ అంటే అభిమానమే! ఏమందురా మా ఆవిడకు బద్ధకమెక్కువ మాలమ్మ మంచిపనిమంతురాలు కనక ఈవిషయములో విడుదల అవసరము కల్గినదికాదు కాని మాలమ్మయే చాలప్రయత్నించి కోడలితో సంప్రదించి రామేశ్వరము చక్క వెళ్ళినది. యామె యాత్ర వెళ్ళేవరకు పోరుకెట్టిన మా ఆవిడ రెండురోజులే నాకు వండికెట్టి యేమనుకొన్నదో కాని తక్షణం పుట్టింటికి పోతానని మారాంకెట్టినది. పుట్టింటివిషయములో దానిమాటయే నెగుట యాచారమగుటచే వెంటనే కిక్కురుపనకుండా పంపివైచినాను. మరునాడుదయమే వంటింట్లో ప్రవేశించినాను- గూళ్ళన్నీ చక్క పెట్టినాను. బుట్టలన్ని తడిమినాను- చెంబుముంటలు సరిచూచినాను. నాయభిప్రాయము మొదలు ఆడవాళ్ళు చేయవంటగూడ నేనేల చేయలేననియే! హరిః ఓమ్ అని స్నానముచేసినాను పట్టుబట్టకట్టినాను పొయిదగ్గరకు వచ్చినాను పుల్లలు పేర్చినాను- పాతగుడ్డలతో

కిరసనాయిలునింపి పొయ్యిలో కుక్కినాను. అగ్గివుల్ల వెలిగించి అంటింగినాను భగ్గుమన్నడి. అంటుకొన్నదని సంతసించి వియ్యము గిన్నెలో పోసి కడిగి తెచ్చుటకు నూతికడకేగినాను. మళ్ళీవచ్చి చూచునడికి పొయ్యి యప్పటియట్లనే యున్నది. మళ్ళీకిరసనాయిలు ప్రయోగముచేసినాను. కాని ఈనూతు మంటరాగానే విసరుట న్యాయమని విసగుకర్రతో విసరినాను. మంటపోయి పొగ నామ క్కుడా దూరినది. మళ్ళీకిరసనాయిలు ప్రయోగించి మంట తెప్పించినాను. తలుపువేయవలెనని యెరుగను గాలిచేత వచ్చిన బాధయని తిట్టుకొని మళ్ళీతంబాలు ప్రార్థించినాను. ఆఖర్కు పొయ్యి మండుచున్నది,

3

అత్తెనరు వెట్టి కూర్చున్నాను. ఏమివండుకొందునని తర్కించినాను. నిన్నకొన్న తోటకూర కనబడినది. నాకు తోటకూర వులుసుబాగా ముప్పము కాని యెట్లువండుటయో తెలిసినదికాదు ఇరుగుపొరుగువారి నడుగుట అభిజాత్యముగా లోచనది. ఈఆడవాళ్లు తమవంట రహస్యములు మొగవాళ్లకు తెలియకుండా దాదినారనే విషయముమీద. ఆయిండియో మాజిలేషన్ చేయవలసియున్నదని నిశ్చయించినాను నేచదివిన కెయిష్టి ఫిజిక్సు యీపాకశాస్త్రపునమస్య తీర్చలేదాయని యొక్కసారి చదివిన దంతా యావకుదెచ్చుకొన్నాను. నాకె

క్కడ దీన్ని విడగొట్టే సూత్రము కనబడలేదు. ఈయోచనా పరంపరతో పోయ్యమిదనున్న అన్నపుగిన్నె గుడగుడమన్నది. నాలవసరము వచ్చినదని దిరిగి సిద్ధిపరచుబోయినాను. చేయించు రుక్మమన్నది. హీటు చేయగాల్చునని ధియక్లో చదివినా పోక్తికలుగా చూడకపోవడంవల్ల వచ్చిన లోపమని సర్దుకొని కాగితంముక్కలు పెట్టిపట్టుకొని అప్పటికే అడుగుమాడి అస్త్ర సరైపోయిన గిన్నె క్రిందికిశ్చినాను. పులుసు పోల్లెము తెమలలేదు. అఖర్కు వరిజనంగ - యోచించి చూద్దామని తోట కూరలంతట కత్తిపీటను చిన్నచిన్న చదువచదువక్రింద తరిగినాను. బూల్లెమూకుడుపోయ్యమిద పెట్టినాను. నూనే వేసినాను. మిరపకాయలు త్రుంపిపోసినాను ఆవాలు మెంతులు పడవేసినాను. ఒకఆవగింజ వెటెలుమని నాబుగ్గకై వచ్చి గుద్దుకొన్నది. ఏమిటని బూల్లెమూకుడుకేసి చూచుసరికి మరికొన్ని చిటపట లెక్కువయై నన్ను భయపెట్టుచున్నవి. ఈమాత్రపుదానికే భయపడేవాడిని రేపు యుద్ధంవస్తే ఆసంగరరంగ మహోత్సంగ ధ్వనితరంగములకెల్లు నిలునగలననుకొన్నాను ఆడవాళ్ళిట్టి చిటపటలార్పుతారు గనుకనే యెంతటి సాహసాబ్ధికైన వెనుదీయుటలేదనుకొన్నాను. ఇంతలో పోపుమాడిపోపుట కన్నులబడినది. చప్పనతోటకూర అందుకొక్కినాను చుంయ్యమన్నది. ముందు పట్లకపోయినా గరిటితో యిటూతి

టూ అదమా యుంచేసరికిలోంగి చిక్కి సగ్గమైపోయినది బాగా
 కదిపినాను మద్దయమనది. బాగోత్తగ మూకుడు క్రిందికి దిం
 పినాను రాతిచిప్పలో లెంతపండు నిశ్చలం చేసి పిసికిపిసికి యొ
 కళాట్యురేటడుసాల్యూషను చేసినాను- పిప్పిపారేసినాను- అం
 దులో యాలోటకూరముద్ద పోవుతోపహవిడవైచినాను- పో
 యొక్కిందినాను. కొంచెము నువుచేర్చినాను. రుచిపచి లేని
 యీపను పెండుకని వితర్కించుకొనియు పుణ్యస్థ్రీ పడుచువలె
 పచ్చగావుండడానికి కాబోలునని అనుమానించినాను పోయ్యి
 లోపోరాటము వ్రేలినిమిషము జరుగుచునే యున్నది- ఇందు
 కొరకే ఈబాధ పడలేకయే మాత్రవిడ పుట్టింటికి దయ చేసిన
 దని జాలిపడ్డాను- ఈనాబాధచూచి మాత్రవిడ జాలిపడి విలవిల
 యేడ్చునని లోచినాను కన్నీళ్ళువచ్చినాను! పులుసు ఉడికింది
 గుబగుబలాడుతూ ది! పొల్లిపోతూంది! ఏంచెయ్యను? ఉప్పు
 ఉజ్జాయంపుగావేళాను మీలోనిజముచెప్పవద్దు? రుచియెట్లుం
 దోయని కొంచెము గరిటితో తీసి చల్లార్చి నాల్కపయ వైచు
 కొన్నాను- ముందుచురుక్కుమన్నదికాని రుచివలె దానిమజాతె
 లిసినది. మళ్ళీనములు కలిసినగాని పులుసుకాధన్నాను- ఉప్పు
 పులుసు చేదు పసుపుది మెంతులదికదా ఉండనేయున్నది. కా
 రం మెరవకాయితే. తీసి లోటకూరలనున్నదని భావించవచ్చు
 ను. కమ్మతనం యెలాగయని అలోచించినాను- గూట్ల దృ

ప్రిబాళించాను. ఒకసీసాలో కందిగుండయున్నది- భేషన్నాను-
 గుప్పెడుతీసి యీపులుసులో నైచినాను- అంతా కలగలిపి
 నాను- తయారయినదని పులుసువాటంపచ్చింది. దింపలేక
 పొయ్యిలోని కొరకంచులు లాగేశాను- కళ్ళుచేతులు నీళ్ళు
 గారుతున్న ముక్కు కళ్ళుకడుగుకొన్నాను- కంచం పజిచా
 ను- అన్నం వడ్డించుకొన్నాను. చిత్రము! నాల్గుదిక్కుల నాల్గు
 రకములుగా నున్నది- ఒకచోట బాగాచిమిడినది. ఒకచోట
 ఆచ్చాగా బియ్యమున్నది. మిగత రెండుపుల రెండురకము
 లగ నడున్నది. అన్ని కలగలిపినాను. పులుసుపోసినాను. వేవి
 చల్లార్చి సరివిపురి కలుపుకొన్నాను. గిద్దెపనూనె వేసికొన్నా
 ను. హాయి! హాయి! ఏమిగుచిరా అనుకొన్నాను. ఎప్పుడు
 నాజన్మమెత్తి యిట్టిపులుసు చూడలేదని నిశ్చయపరచినాను-
 ఇంతటినుండి వంటవిషయములో మగవాళ్ళాడంగుల మీదా
 ధారపడ నక్కరలేదనుకొన్నాను. భోజనమయిన తరువాత
 యీజీచైలోవడి స్క్రీముమరీ క్లాసులోనే మగవాళ్ళకు పాక
 శాస్త్ర పరీక్షకంపల్సరీ చేయకపోతే ఆడంగులుకూడా ఉద్యో
 గములు మరిగిన యీరోజులలో మగవాళ్ళకొంపలు సరికావ
 నియు స్వరాజ్యమునకు ముందు ఈవిషయమును ఆందోళన
 మొనర్చి మొగవాళ్ళకేవంటహక్కు సంపాదించి తీరవలెనని
 లోచింది. ఇంతటిలో మాఆవిడనాకు నిష్కర్షగా హొటలు
 లో తినవలసినదని ఆర్డరు పంపినది. నేనింక మళ్ళీవండుకొనను.

మాణిక్యము.

(సు ధా ని థి)

మాణిక్యం చిన్నప్పుడినుండి చాలా చురుకయినపిల్ల
యని పేరుపడ్డది- ఈతండ్రి నొకటరావుగారు పొగాకువర్తకం
చేసి లక్షరూపాయలు గడించి యీమేకు మిక్కిలి గాబము
గా బెంచినారు, తల్లిమీనాక్షి కొంచెము ఛాదస్తపుమనిషి
యగుటచే అస్తమానం మాణిక్యమును అదిముట్టుకున్నావు ఇ
దిముట్టుకున్నావని చితకమతక బాదుచుండంచేత మాణిక్యము
తల్లికంటె తండ్రిదగ్గరే యెక్కువచేరికిగా బెరిగినది. ఎప్పుడూ
ఇరుగుపొరుగువారి పిల్లలతో ఆడుకొనట కితరులయిండ్లకే పో
వుచుండేది. బాలికావార చాలా చదవడంకూడ నిజముగా త
ల్లి యింటిదగ్గర సాధిస్తుందనే మాణిక్యము సరదాగా వెళ్ళు
చుండేది పెండ్లియీడు వచ్చిందని వెళ్ళివునుగుడి బేరగాండ్ర
ప్పుడప్పుడు యోరకంట మాణిక్యమునకు 9 యేండ్లువచ్చేటప్ప

టికే చూట్టం మొదలు పెట్టారు. వెంకటాద్రి స్వతహాగా సంస్కరణాభిలాషియును పిల్లకు 11 యేడ్లయినా వస్తేకాని వెండ్లిచేయకూడదన్నా భాగ్యపోరు పడలేక వెళ్ళిసంబంధాలు మంచివికావని సంబంధములు దొరకక కొన్నాళ్ళు కొట్టుకొట్టాడిన నాలుగువేలు కట్టుమిస్తానన్నప్పటికి దొరకక తుదకు పట్నంలా చదువుతూన్న సుదర్శనరావను పిల్లవాడు తల్లిదండ్రులు లేనివాడు- ఆస్తికూడా ఆవిధముగానే నాస్తియునవాడు ఫీస్కాలలోమీద యంతవరకు చదువుకొనుచున్నవాడు చటుక్కున సందర్శించినాడు! యథావిధిగా వెంకటాద్రి మాణిక్యం వెళ్లి జరిగించినాడు.

2.

సుదర్శనం అందమైనవాడే! సుగుణవంతుడే! మాణిక్యమునకు దగినవాడే! భగవంతుడూ ఓర్చవలదా? చెన్నపురిలో దగిలిన మన్నెపుజ్వరమునకు అశ్రద్ధజేయు! చే ఆఖర్కు వెండ్లి యయిన 3 వ మాసముననే పరమపదించినట్లు వెంకటాద్రినకు తెలిగొమువచ్చినది. ఇంక ఆలగోల బాలగోలగా దుఃఖనముద్రము వెంకటాద్రిగారి యంట ముంచుకొన్నది- మాణిక్యంకూడ తల్లిదండ్రుల యేడ్పునిని యేమోయని కొంతయేడ్చినది- 9 యేడ్లు గడచిన పిల్లకాయాపత్తేమి తెలుస్తుంది- ఇరుగుపొరుగువారు చాలా పిల్లనుజూచినప్పుడల్లా బాలివడుతున్నా

కు! తెల్లయేడ్పుతోట పిల్లను శిరఃకర్తసము తరువాయిగా ముండమోపిని చేసినది. బరిచూన్పించినది. తలచువ్వుటశప్పించినది- మా ణిక్యంను మెల్లగా వంటలో మప్పుచున్నది- కంట దడితోట కన్నతల్లి మా ణిక్యమును వైధవ్య మనుభవింపజేయుచున్నది- వెంకటాపుమాత్రము భరింపరాని దుఃఖ మొందుచున్నాడు. తనమనస్సు అటు సంస్కరణమునకా యిటు చాదస్తమునకా యని వేసార్లుయ్యాలలూగించినాడు భార్య భయము మెండగుటచే లోకముయొక్క దెయ్యపుకన్న భయంకరమగుటచే వెరగి వెన్నిచ్చి యీవిషయములో భార్యకు స్వతంత్రమిచ్చి తానురక్షొన్నాడు.

3

మాణిక్యం తెల్లప్రతిభచే వంట రెండుపూటలా చేయుట కలవాటు నడినది. వ్యక్తురాలయిననాడు మరలనేడ్పులు పెడబొద్దులు వారియింట జరిగినవి- ఇప్పటికి తనగతి యొక నయిత్యము దొడ్చగ్యము తెలియవచ్చినది- లోలోనదావా నలము చెలరేగినది. తనయూడువారలేయను మాటలేల? తన తల్లిదండ్రులే రాత్రిపూటల పడక గడులనాడేరి తన్నవతలి వసారాలో బండుకొనబెట్టు టాలోచనకుబారి మాణిక్యం హృదయాంతరాళమున జగత్తునకయి హిందూమతములోని యీదు రాచారపు మత్తునకయి తహతహపడుచున్నది. కాని యేను

చేయగలదు? ఇంతకు బేలయగు నబలకూహా ప్రపంచకము
 తూత్రీ సీమంతసవ్యము గాగలదు? తనకతికేడుపుట వొక్క
 పే చేతనయినది- మనః పద్మము ముకుళించి తిరిగివచ్చి గా
 ధాధకారమున నరసిపోయినట్లు తలచుకొన్నది- ఇత విధిలేక
 గాత్రులు గాలక్షేపమునకము తండ్రిగారి గ్రంథభాండాగార
 మున గల తేనగు నవలలు నాటకములు చదువుకొనుచున్నది-
 చదివినకొలది తనహృదయము కొంచెము వికసించినట్లు కొంత
 మరిమళించినట్లు యొకకొంత మరల ముడిచికొనినట్లు గ్రహిం
 పదల్లినది- ఆంధ్రపత్రిక చదువుటకాగూడా నారిజేసినది- ప్ర
 పంచవార్తలు తెలియుచున్నవి- రాజమండ్రిలో వీరేశలింగ
 ముగాడివితంతు శరణాలయము- శ్రీపంతులుగ రినర్థంతి పత్రిక
 లో జదివినది- ఆకాలతచిగిర్చినది- బుడిబుడి పాగినది- అల
 ముకొన్నది- ఆవేశము గల్పించినది- బుద్ధివిశ్చయపరచుకొన
 లేక అంటుపడినది- తండ్రితో గూడ చెప్పకూడదాయని
 సందేహించినది- ఆఖరుకొకరాత్రి తగిన ద్రవ్యసహాయముతో
 బయలుదేరి రయిలెక్కి వెళ్ళిపోయినది-

ఇతంతు శరణాలయములో మాణిక్యము చదువుకొను
 చున్నది- తన్నిర్వామతులు పెండ్లింప్రియత్నములు జేయుచు
 న్నారు- కాని వరుడేడి? పంతులు పరమపదించిన తరువాత వ

రి లంతగా మందుకు వచ్చుటలేదు. అయినను మాణిక్యమే త
 గుక్కెద్దతీసికొని సలా న్యేషణ మారంభించినది. ఎటు? గోజూ
 గోదాదరిగట్లుపయి పికారు మొదటి కృత్యము. తేనుగుపత్రిక
 లన్నిటిలోను భావగీతములువ్రాసి హృదయస్థంబగునుద్దేశము
 లోకమునకు వెలిబుచ్చుట రెండవసాధనము. సాఘికొపవ్యా
 స వేదికలపయి గొంచెము వక్తృతా గరిమ ప్రకటించుట
 మూడవది. ఈమూటియందు మాణిక్యం మంచిదిట్టమును వది!
 మాణిక్యం భావగీతకలు చదివిన మహావ్యాప్తి జెంది ప్రతివాని
 నోట నలరారుచున్నవి గాలిషికారులొననేకుల వచ్చి యీమె
 లో స్నేహముకై ప్రయత్నించిరి. ఆమెమాత్ర ముక్కింత
 లోనే చనవియ్యక వారివారి మనఃప్రవృత్తుల కనుగుణ్యము
 గా ప్రసంగించి వెల్లిపొవుచున్నది- కాని రామారావను వి
 య్యే విదార్థియొకడు నిరంజరము వెంటనంటినాడు! ఏదో ప్ర
 సంగము గల్పించుకొని గాలిషికారు తుదవరకు వచ్చెడువాడు!
 ఆతడు భారకవియే భారత పత్రికయొకసారి అదృష్టవశమున
 వీరియుభయుల గీతక లొక్కపుటపయినే దగ్గరగా గలిపి ము
 ద్రించినారు రామారావునకు సందుదొరికినది అనాడు గాలిషి
 కారుల వారు విభిక్తప్రదేశము ప్రాప్తించినతోడనే రామా
 రావు! నచ్చెరీ! మనల నుభయుల భారతి కలుపుచున్నదని
 నాభిప్రాయముగనన్నాడు! మాణిక్యం సిగ్గుచేత దలవంచుకొని

“భాంతి యఖండ దయాస్వరూపురాలు!” అన్నది- రామా రావు చటుక్కున యామె మృదుమృణాలము లోని కరపల్లవ ము గ్రహించి ముద్దుగా నెను-మాణిక్యమును చేరజని ప్రాయా భగవత్సంకల్పము నెరవేరినమ్మన్నది- రామారావు ఇందులకు ఆరాగానుభవ సూర్యభగవానుడే సాక్షి” యనుచు నర్ధాశ్లేష మొనర్చి మోవి మోవింగలిపినాడు.

రామారావు మాణిక్యముల వివాహముగూర్చి పత్రిక లన్నియు వేనోళ్ళ బొగడినవి. ఇల్లినాడే రామారావు బియ్యే ప్యాసయినట్లు తంతిపచ్చినది. ఇత నంతయు ననందమో మాణిక్యం తండ్రి వెంకట్రావు ఆఖర్కు భార్యవద్దనేవదలి పు త్రికాప్రేమచే మాణిక్యముకడనే యున్నాడు! తల్లిమాత్రము రేయింబవళ్ళా యింటబడి భర్తను పుత్రికను బడదిట్టించు తన స్వర్గమార్గమున కడ్డుపడుదురేమోయని దూరముగానే నో మూలకుట్రలనకొనచు వచ్చిన డల్లావీరముకోసం పాపపరి హరములకొరకు ఖర్చు పెట్టుచు గాలక్షేప మొనర్చుచున్నది- ఇదంతా వెంకట్రావు అమాయకత్వముగాకపోతే ఆమెనట్లావ దలివేస్తాడా? అని ఇరుగుపొరుగువారు అనుకొన్నారు- తల్లి మాత్రము కంఠములో పాణిముండగా మాణిక్యమును క్రమించలేదు! ఛాదస్త్రమువద్దనే బ్రహ్మ యామెగ చేసినాడ ని ప్రజలు నిశ్చయించినారు.

శ్రీకృష్ణ శరణలయము.

(సు ధా ని ధి)

రామారావు పంతులుగారు యెమ్మే బియ్యో స్యాసై నారు మెట్రిక్యులేషనలో నాడు మొదటితరగతిలో నుత్తీర్ణుడగుటచే నతని మామగారతని తరువాయి విద్యకంతకు తానే పూచివడుదునని సిద్ధపడి పైగా 2 వేలు కన్నుబిచ్చిబంగారుబా మ్మవంటి తనకుమార్తెనిచ్చి వివాహమునర్పెను ఇతడు బియ్యో లానుండగానే భార్య కామక్షమ్మ వ్యక్తురాలయినది వెంటనే భార్యభర్తలు కలుసుకొన్నారు, చెన్నపురిలోనే కాపురము పెట్టి మిగతాచదువంతా రామారావు పూర్తి చేసినాడు కామక్షి చాల యుండగతై సుగుణవంతురాలు ప్రేమగాలి మహాయిల్లా లు భర్త నెల్లప్పుడు దైవమువలె జూచుకొనగల్గిన పరమభక్తు రాలు రామారావున మహాధీశాలి గొప్పదేశభక్తుడు భా

ర్యాసురాగతత్వగుడు. ఒక్కవిమేషమును భార్యను వదలి యుం
డజాలడు. అట్లని చదువే మరకుండ సకళిమముగ కాలేజీకి వెళ్ళు
చు బోర్డులన్నియు సకళిమమునగడతేర్చెను. యిగుగుపారుగు
వారెల్ల రాదాంపత్యముచూచి మిక్కిలి యానందపడుచున్నారు
ఇప్పుడు రామా రావు పంతులుగారు ఈవట్టణమున బల్లకట్టి పీడనీ
ప్రారంభించినారు. కాని, చదువుకు అదృష్టమునకు సంబంధము
లేకపోవడంచేత భగవంతుడింక రామా రావునకు మామగారి
యాశ్రయముదప్పినదికాదు.

కామాక్షికియు తండ్రిగారి యగ్రహారీకపుమానవ్యము
లయిపోయినవని తెలిసినతోడనే భర్తపై గొంచెము విసుగు
దలపుటినది. వంట దాసుస్వయముగానే చేయుచున్నదిగుటచే
సన్నపట్టకు గొంచెము గొణుగుట విసుగుట యెత్తివడ్డించుట
యేర్చుట ప్రారంభమైనవి. పాపము కామాక్షియద్దేశమిందు
వలన మగడు మరికొంత శోధతో నార్జన మొనర్చునని యా
హాకాని మరేయితర కారణమునులేదు. రామా రావును సంగతి
గ్రహించి పోని యేదైనా సపుఖరీ సంపాదింతుమాయని యో
చించెను. కాని తన బ్రాహ్మణజన్మ చాలచోట్ల సభ్యంతరపడి
యాతనికోరిక రీడర్షనదికాదు. నానాటికిగృహశోధతగ్గుచున్న
ది. మామ వెంకటకాశ్రమి మొన్ననేవచ్చి పెద్దనాదె ప్రారంభి
చి చివరకింక సంతమాగ్నిము తానాదుకొనజాలనని స్పష్టము

గజెప్పి చక్కశ్శేవు కడి పెడు చదువున్నది. ఏమి చేయు? అడవిగాసిన వెన్నెలయగుచున్నది. తుదకు గుట్టనకుబియుడి కామాక్షియే సాహసించి తనమెడలో ఎన్నువులమ్మించియువక పోషణసరువుచున్నది వేయిరూప్యములనగల పట్టణవాసమున నెన్నార్యగును? కామాక్షి తనయింటపరవేళించి యాకామిం చుచున్న పెద్దమ్మను కన్నులారాగంచి కన్నీరుగార్చుచున్నది రామారావును నిరంతరము ధ్యాన యత్నము దీలుపడి జబ్బుపడి బెంగతో మంచమెక్కెన! కల్బు స్నేహితులు చూచి వెళ్ళుట యేకాని యెరిగియుండియు నొకచిల్లుగవ్వ సహాయమువర్చిన వారుకారు. కామాక్షి మెడలోగల యాఖరునగ నానుకూడ నేమి బజారెక్కినది రామారావు కంటతడిపెట్టుకొని భార్యకై జాలికరముగజూచి నిట్టూర్పు విడచెను. అక్కడికి ఖచ్చలేని ఖాసీవైద్యమేచేయుచున్నాడు చప్పిడిలిండితో చప్పిల్లస్సానము తో దుగ్గర మాపుకొనజూచుచున్నాడు. భార్యయు భర్తతో గాటు చప్పిడి పొరంభించి భర్తకువలసిన తొట్టిస్సానమువగై రాలు స్వయముగా జేయించుచున్నది. ఎన్నితగ్గించినను పట్టణ వాసపుఖర్చు చట్టుబండలై పెరుగుచునేయున్నది.

ఈవిషయరూపస్థలో రామారావుమామ కలరావచ్చి చనిపోయెనని తంతివచ్చినది, కామాక్షి యెల్లువెళ్లగలదు? కటికి మంటికొకేభారగానేప్పినది. ఇక్కడనుండియే తండిగ కళ

ధారలతో దర్శనమొనర్చినది. అక్కడ కామాక్షి సవతిల్ల చనిపోయిన భర్తృశవముచే విల్లువ్రాయించుకొని యున్నలోడ్డులొస్తు పుట్టింటికి నాల్గవరాడే తల్లి, చుకొనిపోయినదని ఖబరు తెలిసినది. ఇక్కడ రామారావురోగ మోషవార్తచే మరింత బెడిదమైనది. లోకులు నోభృ నొక్కుకొనుచున్నారు. పాప మెట్లుపరిణమించునోయని కామాక్షి చెవులబడునట్లేయా సాడుచున్నారు. కామాక్షి కొడలు కంపరమెత్తుచున్నది. గామారావు స్పృహదప్పియున్నాడు. ప్రలాపించుచున్నాడు. తొంగిచూచు దిక్కుకూడలేక యహారాలేములు భర్త మంచముకడ కడవలకొలది కన్నీటితో గామాక్షి ఘోషించుచున్నది.

ఇట్టిసమయమున నతాత్తుగా నర్ధరాత్రి వీధితలుపు తట్ట బడినట్లయి కామాక్షి తలుపుదెఱచినది. వెంటనే యొకవ్యక్తి వదిరా డ్డేమమా అనుచు లోనబ్రవేశించినాడు! కామాక్షి ఆ వ్యక్తినిజూచి ఆనవాలుపట్టి “రావోయి కృష్ణమూర్తి బావా యనిలోనికిదీసికొనియేగి సమస్తమును కన్నీటితో విశదీకరింప నది. కృష్ణమూర్తి కామాక్షి మేనమామకొడుకు కలకత్తాలో నొక కర్పాగారమందు యింజనీయరుగా నున్నాడు. రామారావును, కామాక్షినిజూచి యాతనికన్నులు చిల్లులుపడ్డ కడవలవ తె నీరుగార్చినవి ఒక్కతడ వట్లనేయుండి వదినా! విచారింపకు

అని బైటికివచ్చి ఆయిర్ధరాత్రియైన నొక తెల్లవెన చాక్లర్ను
 పిించి వీధిలోనే యాతనిచేతిలో నొక నూరురూప్యములనోటు
 పడవైచి „జాగ్రత్త! ధనమునకు వెనుదీయను ప్రాణరక్షణ
 మొనర్చుమని హెచ్చరించి లోనికిబ్రవేశపెట్టెను. చాక్లరు రో
 గినిబట్టించి యింజక్షనువగైరా మహావియోగము లొనర్చి
 తెల్లవారుసరికి రామారావునకు స్పృతి తెప్పించును కృష్ణమూ
 ర్తి ఒక్కమాటలో కామాక్షికి సర్వవిధముల హసరాయిచ్చి
 యనుక్షణము రోగిని కుటుంబమును తానే పరికించి కాపాడు
 చుండెను. కామాక్షియొక్కసారియే యశుకరణములతో
 శ్రమిన్నారాయణ పదారవింద భ్యాసతత్పరయై నమస్కరించె
 ను వారమునాటికి రామారావు వక్కపైగుచ్చుండగల్గెను. కృ
 ష్ణమూర్తి విషయమైన కృతజ్ఞత జూపుటయెట్లా యాతనికి గో
 చరించి „కృష్ణా! కృష్ణాయని పిలుచుచుండెడివాడు కృష్ణమూ
 ర్తి యనుగ్రహించి” అన్నా! ధైర్యమవలంభింపుము భగవంతు
 డే సమస్తవిధముల రక్షకుడు నీకునాకు వీధిలోగలమనకంబె
 దీనణనమైన కుక్కకును తుండ్రాయని హెచ్చరించెను. కామాక్షి
 భర్త కారోగ్యము కలుగుచున్నందులకు సమయము నకు
 తనరక్తసంబంధకుడే యిట్లుదేవమై వచ్చినందులకు లోలోన సంత
 సించి భగవంతుని మాహాత్మ్యమారయుచుండెను.

రామారావు కులానాగా కృష్ణచూర్తిలో జ్యాయగు
హాటలో పడకకుట్టలపయి గూర్చు వేయి గోష్ఠీజరువు దుండను
కామాక్షి సమీపమున నేయుండి నిరమాటలు విని చున్నది.

రామా — కృష్ణ! నీమెల్లా మనువగలను.

కృష్ణ — అన్నా! నా నీలేమున్నది. భగవత్కటాక్షము
కాకపోయినచో నీ శతాంశము విభాగంధములేని నేను నెల
కు వేయిరూప్యములు కళ్ళూచుచుండుటయేమి నీ విల్లగచాల్గొం
దుటేమి! ఇంతయు భగవంతుని చేయునము.

రామా — హా వాటికి బావా! నివేదైవముని నానమ్మ
కము.

కృష్ణ — వదినా? రక్తస్పర్శకల మన మిట్లనుకొనట
తగునా?

ఇట్లు అన్యోన్య బహుకరణములైనపి ఆరాటి కృష్ణ
దు కలకత్తా వెళ్ళదలచుకొన్నాడు రామారావు సుఖనిద్ర
పొందుచున్నాడు తెల్లవారగట్ల కావచ్చినది కృష్ణుడు ప్రయాణ
సన్నాహమై కామాక్షి పడకటిల్లకడ నిల్చి వదినాయని మెల్ల
గబిల్చెను కామాక్షి తటాలున లేచివచ్చి కృతజ్ఞతా సూచక
ముగ చిరునవ్వునవ్విచి బావా! ప్రయాణమేనా! యన్నది.

కృష్ణ — వదినా! వెళ్ళకతప్పదు కాని నీకొక మాటచె
ప్పి పోనెంచితిని.

కామా—ఏమిటి బావా!

కృష్ణ—నేన నికు మేనబావనని ని వేయెరుంగవు? నే
నింతవరకు బ్రహ్మచారినని కూడనీవు తెలిసికొనియున్నావు?

కామా—(సంశయమతో) బేను మొదట నాతిండ్రి
నన్ను నీకవ్వయత్కించుటయు మీతిండ్రి యడ్డందగుటయు
నాతరువాత నీవు కలకత్తా లేచిపోయి నేటికే యిది వచ్చుటయు
నేనెరుంగకేమి!

కృష్ణ—కామాశ్రీ! ఆవివాహమట్లు తప్పిపోవుటయేన
న్నిట్లు బ్రహ్మచారి నొనర్చినది. అయినను తుచ్చమైన దురా
లోచనతోనిన్నిట్లు పిలువలేదు. శ్రమించుము ఇప్పటికేనేను
మహాకర్షకమైన ప్రేమతో నాహృదయంతరాళమున నిన్ను
బూరించుకొనుచున్నాను. కాని నీసంసారసుఖమున కాసంత
యు నడ్డు రాననీకొకప్పుడైన నిట్లు సహాయమై నీమెప్పువడ
యుటయే వాపరమార్గము మెప్పువడయుటలో కూడ తుచ్చ
కామేచ్ఛకాదు. దైవికప్రేమాతీతకము. ఇదిగో ఈనాలుగు
వందలును నీవద్దనుంచి తగునీతి నీభర్తను రక్షించుకొనుము.
నీకుభర్తయే దయివము ఆతడిప్పుడిట్లు డీలుపడినను ముందుముం
దు గొప్పకీర్తిగాంచగలడు. మీదంపతులు శిరస్థాయులై ను
ఖింతురుగాక! కాని మీచేనభావ జన్మాంతరము వరకిట్లే నిన్ను
రాధించుకొనుచు దేహవిద్యునని నమ్ముము యిందుకు నీవు

చేయునదిలేదు ఇది స్వీకరించిన జాలునని యానోట్లు ఆమె చేరిని
 డేను. కామాక్షి యిదియంతయు నిదివరకే యూహించినను
 ఈతడిట్లు వెడలగ్రక్కునని యెరుంగదు కనుక నిర్భరాశ్చర్య
 ముతో ఆనతశిరస్కయైకవోష్టాసుధారలతో నాతనిపాదముద
 డువుచు బలవంతముగా దనచేతనుండిననోట్లు నాల్గు స్వీకరించి
 “బావా! దయవఘన మనివార్యమునుజూ. అనిహిత్యమన్న
 ది. కృష్ణుడవృద్ధి విధిలో నున్నాడు? కామాక్షికి సెలవుసెలవ
 నుదు నాతడు వెళలిపోయెను.

5

రామారావు సిమితపడి దైవవశముల దగుమాతృపు
 టాదాయము రాశ్రాంతిభింపగావదమునిబద్ధులొని కా
 మాక్షితో గాపుర మొనర్చుచున్నాడు. కామాక్షియు ననుక్ష
 ణము శ్రీకృష్ణనివలె కృష్ణమూర్తిని దలచుకొనుచునే యున్నది.
 ఈమానసిక పరిణామము హైందవనీతికి భంగమేమోయని
 యొక్కొక్కసారి నేవగించుకొనుచునే యున్నది, కాని కృష్ణుని
 యీవింత సహాయము. ఆవింత బ్రహ్మచర్యము, యీవింత
 సంభాషణములోని ప్రతిజ్ఞ మాతృము మఱువునకును
 రాలేదు.

కొన్ని సంవత్సరములకు కృష్ణమూర్తి కాశీఘట్టములో
 నొకసాయాహ్వామున నకస్మాత్తుగా మరణించెనని వార్తవచ్చి

కామాక్షి గానూ గానలు చాల వివాదించి నుడిచివేసినరో
జులకు కలకత్తా సిటీ షేనప్రేటు కృష్ణమూర్తితాలూకు
10 వేల రూపాయల విలువగల నగల యావదాస్తియు వాని
విల్లుప్రకారము కామాక్షికి పంపివైచినాడు ఇప్పుడు మాత్ర
ము కామాక్షి దుఃఖిమాపుకొనజాలక గోడు గోడని బావకై
దుఃఖించి రామారావుతో తానారాత్రి ఘానగుచ్చినట్లు కథ
నంతయు జెప్పివైచెను. తుదకాయిదరును సంప్రదించుకొని
యీపట్లమున నాధనముతో నొకశరణాలయము కృష్ణమూర్తి
పేరుతో నాతనిద్రవ్యముతో నెలకొల్పితమ యాదాయములతో
సరిగా నాల్గవవంశాశరణాలయమున కేనలకానల యిచ్చి
తామేస్వయముగా నడుపుచున్నారు. అదియే యాయూరంగ
ల శ్రీకృష్ణవిఠంతు శరణాలయం.

సంపూర్ణము.

13844